

✓ 6-15

БОЛЬШЭВІЦКІ ДРУК

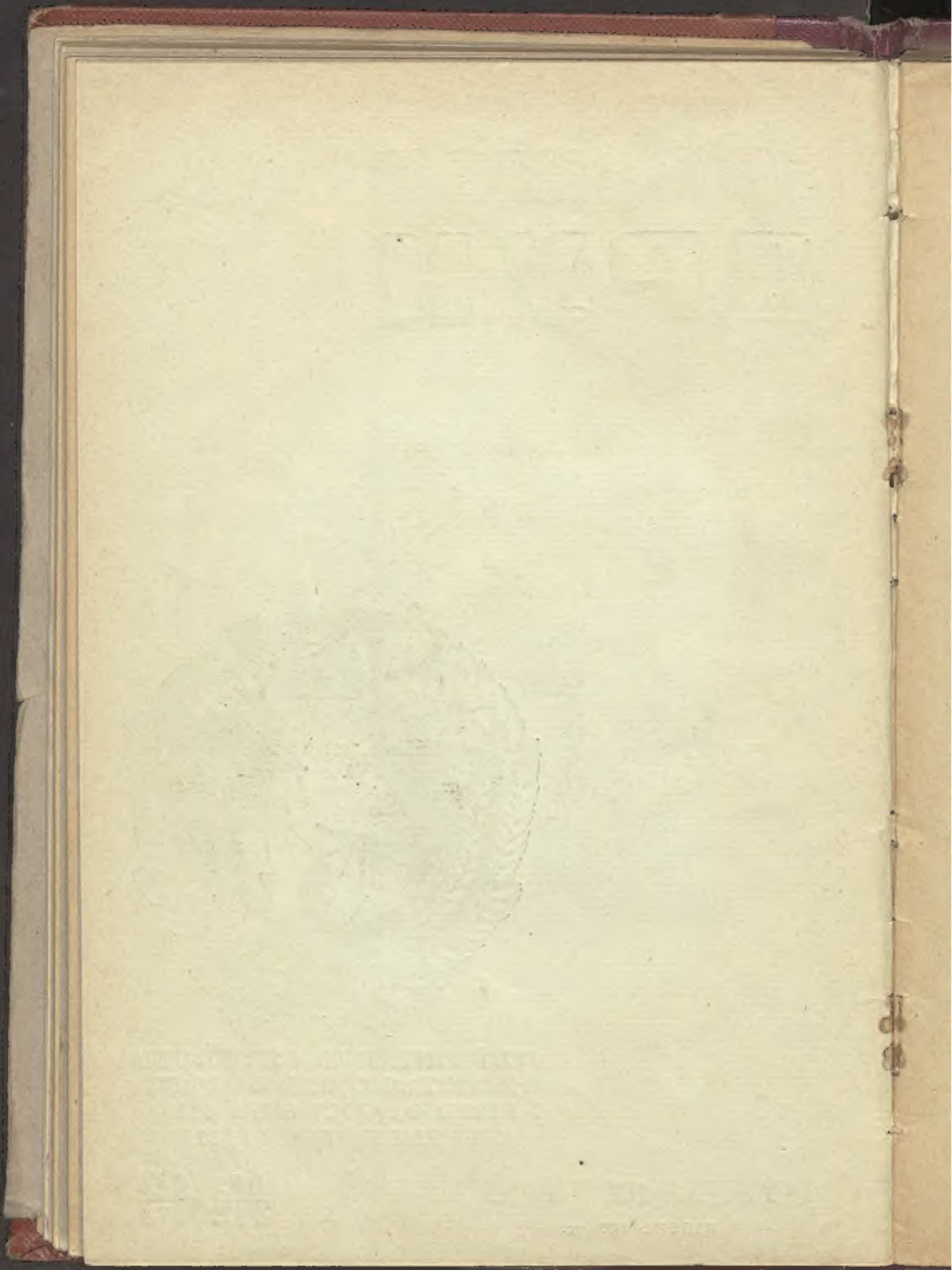

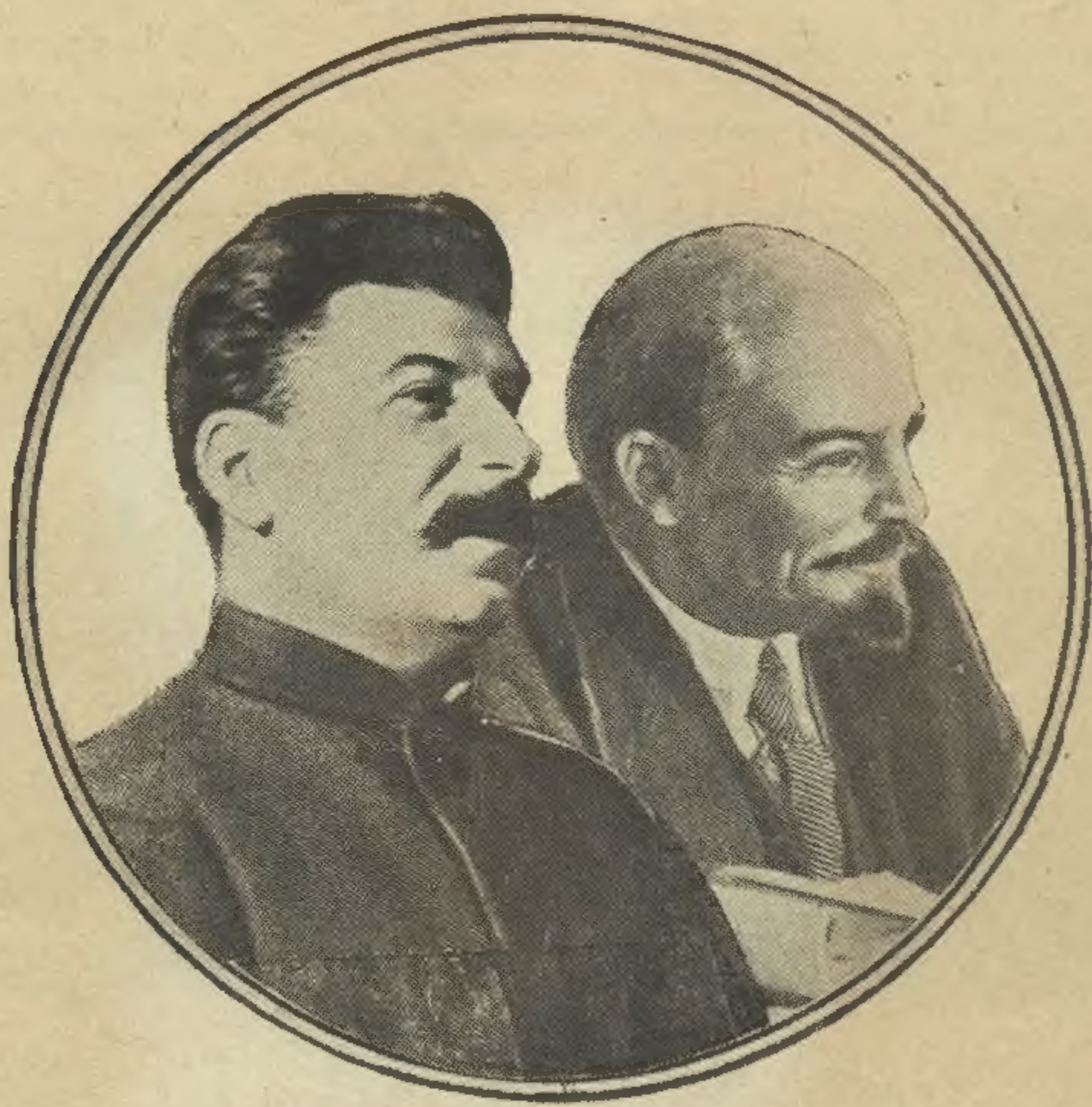
НЯХАЙ РАСЦЕ, ЦВІЦЕ І ўмацоўваецца
Ордэнаносная БССР, неадрыўная частка
І баявы фарпост нашай вяшчай
соцыялістычнай радзімы

ЖУРНАЛ ЦК КП(б)Б

ЛІПЕНЬ 1935 год.

№ 13

БИБЛИОТЕКА
Вост. Слав. Страны
в Праге
гггг Е. А.

Пролетарыі ўсіх краін, злучайцеся!

Большэвіцкі друк

ЛІПЕНЬ 1935 г.

№ 13 (37)

ЖУРНАЛ ЦК КП(б)Б

Адказны рэдактар А. ДЖЭЛЮБ

Выходзіць 2 разы ў месяц.

Адрас рэдакцыі і выдавецтва:
МЭНСК, Савецкая, 63, тэл. 22412

ГІСТАРЫЧНАЯ ДАТА

11 ліпеня народы Савецкай Беларусі святкуюць велізарнейшае свята—пятнаццацігоддзе вызвалення БССР ад белаваякаў і дзень ўручэння нашай рэспубліцы вышэйшай ўзнагароды Саюзнага ўрада — **ордэна Леніна**.

У гэты светлы, радасны і шчаслівы дзень працоўныя Савецкай Беларусі першае сваё слова, першую мысль звяртаюць к таму, хто выратаваў працоўных Беларусі ад вечнай кабалы і невоўства, хто забяспечыў росквіт эканомікі і культуры, хто выклікаў да жыцця мільёны, — к нашай вялікай партыі **Леніна—Сталіна**, к вялікаму зодчану сацыялізма, найвялікшаму генію—нашаму вялікаму **Сталіну**.

За гэтыя паўтара дзесятка гадоў працоўныя Савецкай Беларусі пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў і асабіста таварыша **Сталіна**, пры велізарнай дапамозе пролетарыяў усяго СССР і асабліва рускага пролетарыята, сваёй удар-

най самаадданай работай прарабілі такі шлях, які паставіў нашу рэспубліку ў рады перадавых ордэнасных рэспублік і праёў вялікага Саюза Саветаў.

Сіла БССР іменна заключаецца ў тым, што яна з'яўляецца неадлучнай часткай СССР, што народы Савецкай Беларусі пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі верныя прынцыпам пролетарскага інтэрнацыяналізма, што намі кіруе вялікая партыя Леніна—Сталіна.

БССР была, ёсць і будзе неадлучнай часткай вялікага Савецкага Саюза, ба- лавым сацыялістычным фарпостам на рубяжы з капіталістычным Захадам.

Узнагароджанне ордэнам Леніна нашай Беларускай рэспублікі і яе кіраўнікоў—лепшага сталінца тав. Н. Ф. Гі- кало і старшыні Соўнаркома таварыша Н. М. Галадзёда — ёсць найярчайшае выражэнне таго, якіх поспехаў дасягнула БССР.

Гэта лішні раз падкрэслівае, што большавікі робяць пуды, якіх не ведала сусветная гісторыя.

Што сабой прадстаўляла дзярэво- лодная Беларусь? Праўдзіва ў свой час пісаў Янка Купала:

Горы ды каменне,
Вузкія палоскі,
Гэта наша поле,
Поле нашай вёскі.
Курныя вянцы,
Наб святла хоць трошкі,
Гэта нашы хаты,
Хаты нашай вёскі.
Ляці ды сярмягі,
Як абраз нябоскі,
Гэта нашы людзі,
Людзі нашай вёскі.
Карчмы ды востры,
Крыжыкі, бярозкі...
Гэта нашэ доля,
Доля нашай вёскі.

Гэты жудасны малюнак доўгімі вя- камі пераносіўся працоўнымі масамі Беларусі.

Краіна непраходных лясоў і балот, краіна бескультур'я і невуцтва, краіна з атроным перанасяленнем, пры на- яўнасці велізарнай колькасці паме- шчыцкіх і кулацкіх зямель, краіна, дзе не была развіта колькі-небудзь прамыс- лавасць, краіна, дзе вечна панавалі го- лад і галеча.

І над усім гэтым вісеў жахлівы, не- чалавечы нацыянальны і сацыяльны ўціск. Сама нават назва «Беларусь» была выгнана царскім урадам з ужы- вання, як крамольная, і заменена наз- вай «Северо-Западный край». Беларусы царскія сатрапы не лічылі за чала- века.

Даваенная прамысловасць насіла над- звычай прымітыўны сярэднявечны характар. Агульная колькасць занятых рабочых у саматужных і поўсаматуж- ных майстэрнях,—а такой была ўся беларуская прамысловасць,—складала каля 20.000 чалавек. Відкі, ухваты, бля- шаныя вёдры, бандарная вытворчасць, поўсаматужныя і гарбарныя заводзікі, некалькі швейных майстэрняў—вось, прыкладна, характарыстыка прамыс- лавасці дзярэволоднай Беларусі. Рабо- чы клас зверскі эксплуатаваўся гаспа- дарыкамі.

Сельская гаспадарка знаходзілася амаль што ў першабытным стане. Палог, жалезная барапа былі здабыткам толькі кулакоў. Драўляная саха і дра- пак з драўляных сучкаў, які замяняў барану,—гэта быў масавы сельскагас- падарчы інвентар вёскі.

У адчайнай барацьбе з суровай па- лескай прыродай аднаёўвалі сабе хлеб тружання-сялянін. Паэт Некрасаў у сваёй «Жалезнай дароге» даў яркае апісанне беларуса-тружання:

«Видишь, стоит, изможден пихорядкою,
Высокорослый больной белорусс,
Губы бескровные, веки упавшие,
Язы на тощих руках,
Вечно в воде по колена стоявшие
Ноги опухли, колтун в волосах».

Аграмадныя масівы балот, непраход- ных лясоў, тарфяныя масівы, сапрапе- літы, залежы каштоўнейшых цэмент- ных глін, фасфарытаў, лясных багацці —усё гэта знаходзілася пад спудам, усё гэта служыла тэмамі для ўсякіх забабо- наў і містыкі. Капіталіст, памешчык, ку- лак скарыстоўвалі ўсё тое, што яму да- вала найбольшыя прыбыткі. Ен не хацеў і не зацікаўлен быў аблігчыць спрацу чалавека. Наадварот, галечай, голадам і невуцтвам яны атручвалі рабочыя масы, будавалі свой добрабыт.

Аб культуры гаварыць няма чаго. Беларуская мова самым жорсткім чы-

нам праследвалася. Ні адной школы, газеты і кнігі не выдавалася на беларускай мове. Дзесяткі гімназій, енархіяльных вучылішч, некалькі духоўных семінарыяў, царква, касцёл, сінагога, кабак—вось і ўся «культура» царскай калоніі. І як праклятую спадчыну мінулага мы атрымалі 70 проц. няграматнага насельніцтва.

Яшчэ не так даўно на Палессі ў Старобінскім раёне ў большасці людзей было на аднаму грамадзянству. Прыязджаючыя настаўнікі трапілі вельмі шмат энэргіі на тое, каб растлумачыць, што такое грамадзянства і навошта яна патрэбна.

Калі двух трацей усіх зямельных угоддзяў належала памешчыкам. Чорная зграя баронаў Крайгеляў, князёў Радзівілаў, князёў Гогенлоэ і інш. гняздзілася на землях Беларусі.

Зразумела, што пры такой грабежніцкай палітыцы працоўны селянін вымушан быў прадавацца ў кабалу памешчыку для таго, каб цягнуць хоць бы мізэрнае існаванне.

Окцябрская рэвалюцыя выгнала памешчыкаў і капіталістаў, вызваліла ад іх кабалы шырокія працоўныя масы, раздала зямлю сялянам, фабрыкі і заводы—рабочаму класу.

Беланольская акупацыя—гэта была адна з самых жудасных падзей у жыцці беларускага народу. Зруйнаванне імперыялістычнай вайной, наш край апынуўся пад ярмом беланольскіх акупантаў. Багравае зарава пажарышч навісла над гарадамі і вёскамі Беларусі. Палілі палілі гарады Барысаў, Полацк, Слуцк, Менск, Бабруйск, зніштажалі цэлыя вёскі. У Барысаве было спалена паліцамі 2500 дамоў і забіта 500 чалавек. У адным толькі Барысаўскім павеце беланольскія спалілі да 20 вёсак. Ва Урэччы падпалілі кожны траці дом. У Слуцкім павеце беланольскія спалілі 1.462 сялянскія двары і забралі ў сялян 1.820 коней, 2.716 кароў, 1.196 свіней, 2.906 авец. Гвалтам, здэкамі і грабёжам не было межаў. Сотні і тысячы лепшых сыноў рабочага класа і сялянства былі зверскі замучаны ў турмах і павешаны на шыбеніцах.

І цяпер, калі гэта агалцелая зграя паноў Радзівілаў, паноў Розенбергаў і інш. злосна шыпіць аб «культурным

вызваленні» беларускага народу, то за гэтымі словамі працоўныя масы чуюць новую помсту, новую расправу памешчыкаў і капіталістаў.

Прадажныя шпіёны польскага і нямецкага фашызма—беларускія нацыянал-дэмакраты прадавалі оптам і ў розніцу Беларусь і яе народ. Яны не пагарджалі ніякімі сродкамі, пачынаючы ад дзікіх налётаў, грабёжаў і пагромаў вядомага бандыта Булак-Балаховіча, які знаходзіцца зараз пад крылкам польскіх фашыстаў, і канчаючы самымі мерзкімі шпіёнскімі справамі ўнутры краіны. Для таго, каб дасягнуць сваёй мэты, яны лізалі боты і аўстрыйскаму манарху Габсбургу, і нямецкаму Гогенцолерну, і Калчаку, і авантурысту Петлюры, і беланольцам. Для іх было ўсёроўна, хто-б ні панаваў у Беларусі, толькі-б не большавікі, якія назаўсёды вызвалілі ад ярама памешчыкаў і капіталістаў шырокія працоўныя масы.

Пятнаццаць год таму назад гераічная Чырвоная армія, ажыццяўляючы вельмі зарнае стратэгічнае план Леніна—Сталіна пад жалежным кіраўніцтвам слаўных чырвоных камандзіраў Варашылава і Будзённага, адкінула беланольскія банды і выгнала тых, хто хацеў аднавіць уладу капіталіста і памешчыка, хто хацеў навечна закабалаць шырокія працоўныя масы.

Партыя большавікоў пад кіраўніцтвам найвялікшых геніяў чалавецтва Леніна—Сталіна заўсёды арганізавала масы на барацьбу з рускім самадзяржаўем, на барацьбу з памешчыкамі і капіталістамі, на барацьбу з беланольскімі акупантамі. Рабочы клас Беларусі, згуртаваўшыся вакол ленінскай часткі РСДРП (большавікоў), паказаў нямала гераічных прыкладаў барацьбы з самадзяржаўем за ўсталяванне дыктатуры пролетарыята. Ленінскія сыны рабочага класа, аб'яднаўшыся пад сцягамі Леніна—Сталіна, змагаліся за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

Наша партыя бадзёра і ўпэўнена вяла рабочы клас і працоўныя масы сялянства ад перамогі да перамогі.

Партыя Леніна—Сталіна рашуча выкрывала і разбівала бундаўскія, эсераўскія, пэпэсаўскія і іншыя буржуазныя партыі, ускрывала іх здрадніцкую

сутнасць і вяла за сабой масы на штурм буржуазіі і памешчыкаў, на штурм рускага самадзяржаўя.

Окцябрская соцыялістычная рэвалюцыя разбіла ярмо памешчыкаў і капіталастаў, устанавіла дыктатуру пролетарыята, адкрыла небывалыя перспектывы для росквіту эканомікі і культуры ў былой царскай калоніі.

Ажыццяўляючы ленінска-сталінскую нацыянальную палітыку, рабочы клас, калгаснікі і ўсе працоўныя Савецкай Беларусі пад кіраўніцтвам ЦК ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна ператварылі БССР у квітнеючую ордэнаваную рэспубліку СССР.

Замест старых саматужных і поўсаматужных майстэрняў створаны буйнейшыя прамысловыя гіганты, абсталяваныя паводле апошняга слова тэхнікі. Выраслі новыя галіны прамысловасці. Металапрамысловасць, запалкавая, швейная, дрэвапрацоўчая, шкляная, цэментная, керамічная, штучнага валакна і т. д. Такія галіны прамысловасці, як металапрацоўчая, шкляная і штучнага валакна, па свайму абсталяванню маюць не толькі ўсесаюзнае, але і еўрапейскае значэнне. Капіталаўкладанні за апошнія чатыры гады ў прамысловасці склалі звыш 885 мільёнаў рублёў. Валавая прадукцыя прамысловасці ў параўнанні з даваеннай узнялася больш чым у 10 раз, колькасць рабочага класа складае звыш 130.000 чалавек. На аснове пераабсталявання тэхнічнай базы прамысловасці арганізавала вытворчасць цэлага раду новых відаў прадукцыі, як штучнае валакно, варштатабудуўніцтва, дубільныя экстракты, ізаліты, стандартныя дамы, нажавая фанера, трыкатажныя вырабы, мэбля, малочная кіслата і т. д. Зараз рад заводаў Беларусі пастаўляюць абсталяванне—варштаты на замежны рынак. Вырабляюцца такія складаныя варштаты і машыны, як баггеры, помпы Верцінгтон, варштаты сістэмы Калава, стругальныя варштаты і т. д.

Калі ў 1927 г. магутнасць электрастанцый складала 14.400 кіловат, то ў 1933 г. яна ўжо складала 70.000, а ў 1934 г.—73.000 кіловат. Колькасць электрастанцый у сельскіх мясцовасцях дасягнула да 50, не гаворачы ўжо аб тым, што пабудаваны такія буйнейшыя

сілавыя ўстаноўкі, як добрушская, касцюковіцкая, магілёўская і раённая электрастанцыя імя тав. Сталіна.

Магутны рост індустрыялізацыі ва ўсім Савецкім Саюзе і ў яго неадлучнай частцы Савецкай Беларусі стварыў усе ўмовы для соцыялістычнай рэканструкцыі сельскай гаспадаркі. Звыш 75 проц. усіх сялянскіх гаспадарак аб'яднаны ў калгасы. Трактарны парк складае звыш 4.000 трактараў. Вельмі яркія лічбы машынаўзброенасці сельскай гаспадаркі. У 1928 г. у БССР было 746 малатарняў з механізаванымі рухавікамі, а ў 1934 г. іх ужо 2.000; жніўярак было 712, а зараз—13.000; трыераў—173, зараз—звыш 3.000.

Значна выраслі пасеўныя плошчы. Уся пасеўная плошча царскай Беларусі ў 1916 г. складала 2.389.000 гектараў. У 1934 г. было засеяна 3.863.000 гектараў. На асобных тэхнічных культурах пасеўныя плошчы павялічыліся на 300—400 проц.

Усё гэта стварыла такія ўмовы, што калгасы і калгаснікі БССР ідуць быстрымі крокамі па шляху ажыццяўлення лозунга правдыра нашай партыі таварыша Сталіна—ператварыць ўсе пашы калгасы ў большэвіцкія, а калгаснікаў ў заможных. На аснове палітычнага і арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў БССР дабілася буйнейшых поспехаў у правядзенні ўсіх гаспадарча-палітычных кампаній. З года ў год мы сеем значна лепш і ў больш скарачаныя тэрміны. За апошнія некалькі год Беларусь паспяхова выконвае свае абавязацельствы перад пролетарскай дзяржавай. Расце матэрыяльны добрабыт калгаснікаў. Павышаецца вага калгаснага працядзя.

Магутны росквіт эканомікі забяспечыў росквіт і пролетарскай культуры Савецкай Беларусі. У Беларусі ёсць тыяжэсць ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Створана Акадэмія навук, 18 вышэйшых навучальных устаноў, 36 навукова-даследчых інстытутаў, сотні тэхнікумаў, тысячы сярэдніх школ, дзесяткі тысяч ніжэйшых і вышэйшых сярэдніх школ, 7 тэатраў, кіно, радыёўстаноўкі, сотні дамоў культуры. Вось далёка няпоўны пералік культурных устаноў. Быстрымі крокамі наша партыя прарабіла шлях па паліпшэнню аховы здароўя працоўных.

Калі ў даваеннай Беларусі прыходзіла-ся на ахову здароўя на кожнага жыхара 8 кап., то зараз расходуецца штогод каля 60 рублёў. Пабудаваны першакаласныя больніцы, цэлыя клінічныя гарадкі, у якіх працуюць выдатнейшыя вучоныя Савецкага Саюза.

Створана савецкая літаратура, якая на сваіх мастацкіх творах, на сваёй ідэйна-палітычнай насычанасці становіцца ў рады лепшых твораў Савецкага Саюза. Выраслі тыражы газет, якія выходзяць на мовах народаў, што населяюць БССР. Выраслі кадры савецкіх пісьменнікаў, паэтаў, кампазітараў, драматургаў, артыстаў, інжынераў, тэхнікаў, дактароў і педагогаў.

Растуць кадры большэвікоў—партыйных і непартыйных—у прамысловасці і сельскай гаспадарцы. З нетраў рабочага класа і калгаснікаў вырастаюць новыя таленты, бязмежна адданыя справе партыі Леніна—Сталіна, справе нашай сацыялістычнай радзімы.

«Кадры вырашаюць усё»—сказаў таварыш Сталін. Гэты лозунг для нас мае выключна вялікае значэнне, бо ў ім закладзены ключ да нашых далейшых перамог.

Поспехі, атрыманыя намі на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва, не могуць ускружыць нам галаву. Мы яшчэ павінны мацней працаваць на ўсіх франтах сацыялістычнага будаўніцтва для таго, каб выканаць тую велізарную задачу, якая стаяць перад намі.

Пяцімільённы народ Беларусі, які працуе на рубяжы з капіталістычным Захадам, у дзень вызвалення БССР ад беларускага клянеца нашай партыі, што ён будзе верны да канца справе пролетарскага інтэрнацыяналізма, што

ён будзе цвёрда стаяць на варце савецкіх граніц.

Мы ўдзяцям яшчэ нашу рэвалюцыйную пільнасць, яшчэ цясней згуртуем свае рады вакол партыі Леніна, вакол сталінскага Цэнтральнага Камітэта партыі і вялікага Сталіна для барацьбы за таржаства сацыялізма.

Наша пагранічнае становішча абавязвае кожнага з нас працаваць так, каб ні адзін водпрыск класавага ворага не быў нявыкрытым і нявыгнаным. Мы абавязаны яшчэ большымі клопатамі і ўвагай акружыць нашу гераічную Чырвоную армію, якая на сваіх штыхах прынесла нам вызваленне.

І калі вораг адважыцца сунуць свае свіное рыла на нашы савецкія рубяжы, то працоўныя БССР, як і ўсяго Савецкага Саюза, жалезнай сцяной сталіцы на абарону нашай сацыялістычнай радзімы.

У радасны для нас дзень працоўных Савецкай Беларусі пільнае палкае прывітанне гераічнаму рабочаму класу Польшчы, Заходняй Беларусі, які змагаецца з польскім фашызмам за сваё нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне.

Большэвіцкае палкае прывітанне Цэнтральнаму Камітэту нашай партыі на чале са стойкім большэвіком таварышам **Гікало**.

Большэвіцкае прывітанне Савету Народных Камісараў на чале з тав. **Галадзедам**.

Большэвіцкае прывітанне і пролетарскае «дзякуй» нашай гераічнай Чырвонай арміі і яе жалезнаму палкаводцу—паркому **Варашылаву**.

Большэвіцкае прывітанне Цэнтральнаму Камітэту нашай партыі і вялікаму зодчаму сацыялізма нашаму вялікаму роднаму **СТАЛІНУ**.

КОМУНІСТЫЧНЫ ДРУК БССР У ДНІ ГРАМАДЗЯНСКАЙ ВАЙНЫ

«Фронт» — орган выканаўчага камітэта э'езда салдацкіх, рабочых і сялянскіх дэпутатаў Заходняга фронту, «Комуністас» — літоўская комуністычная газета за 1919 год, «Бедняк» — штодзённая газета Барысаўскага павятовага рэўкома за 1920 год; «Ды ройтэ фон» — яўрэйская комуністычная газета за 1920 год; «Млот» — орган Цэнтральнага Камітэта комуністычнай партыі Літвы і Беларусі за 7 лістапада 1919 года; «Известия» Бабруйскага рэўкома за 7 снежня 1918 года; «Дэр рота зольдат» — газета нямецкай комуністычнай групы ўсходняй арміі і «Бюлетэнь» ваенна-рэвалюцыйнага камітэта 10-й арміі.

АПАВЯДАННІ ПРА ЗНОЙДЗЕНАЕ ШЧАСЦЕ

★ ★ ★

А. ЦЫПІНА

★ ★ ★

НАШЫМІ ПЕРАМОГАМІ МЫ АБАВЯЗАНЫ ВЯЛІКАЙ ВЯЦЬ(6), ПРО-
ПЕ, АРМІІ СССР І АСАБЛІВА ПРАВАДЫРУ, НАСТАВНІКУ І ДРУ-
ГУ, НАШАМУ ЛЮБІМАМУ СТАЛІНУ.

(З пазунгаў да 15-годдзя вызвалення БССР ад белалёлю).

Беззаветнай аддадасцю левінскай
партыі, аграмаднай любоўю да мудрага
правадыра працоўных усяго свету—вель-
кага Сталіна прысякнуты выступленні
рабочых, калгаснікаў, служачых на схо-
дах, абмяркоўваючых прапаганду кіраў-
цаў аб пасылцы ў дзень усенароднага
свята пісьма знатных людзей ордэна-
нашай БССР роднаму Сталіну.

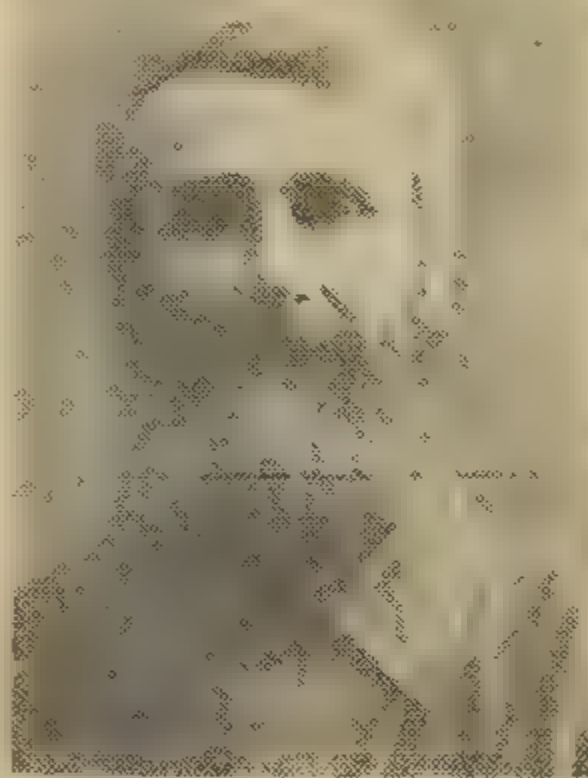
У іх адбіваецца вялікае імкненне
расказаць правадыру, як пад выпраба-
ваным кіраўніцтвам партыі, пад муд-
рым кіраўніцтвам і пры непасрэднай
папамозе т. Сталіна змянілася Бела-
русь, стаўшая з адетадай, жабырачкай
кріны квітнеючай ордэнанашай рэс-
публікай. Расказаць правадыру, гіста-
рычныя словы якога аб тым, што «са-
мым кантоўным і самым рашаючым ка-
піталам з'яўляюцца людзі, кадры»,
прагучэлі на ўвесь свет, як змянілася
жыццё ўсіх працоўных людзей Совец-
кай Беларусі, як змяніліся самі людзі.
Як пад кіраўніцтвам партыі з кожным
днём растуць і выхоўваюцца тысячы
новых людзей, загартаваныя кадра
большавікоў партыйных і непартый-
ных.

Сотні такіх выступленняў прапага-
нданы на старонках раённых і фабрыч-
на-заводскіх газет БССР.

Вось нумар будакашталёўскай раён-
най газеты «Ленінскі шлях» ад 3 чэр-
веня.

«Пісьмо таварышу Сталіну — апо-
весць аб нашай барацьбе і перамогах»
— пад гэтай шапкай газета змяшчала
выступленні калгаснікаў, адпачываючых
у раённым капусным рэчэ азначынку,
ударнікаў чыгуначнай станцыі, праміра-
ваных ударнікаў-трактарыстаў.

Балгаснікі-ударнікі ўспамінаюць пра-
клятае мінулае, параўноўваюць яго з

Магер Пётр — знатны чапавек Аршэн-
шчыны, сям'ю якога паказвае на сваіх
старонках аршанская рэённая газета.

сёнешнім радасным жыццём, расказа-
ваюць,

«як яны ў калгасе знайшлі сваё ра-
даснае сёння і шчасливую будучыню...
як яны раслі ў калгасе і сталі знат-
нымі людзьмі».

Вось выказваецца тройчы прамірава-
ны ўдарнік-калгаснік **Ляўновіч Іван**:

«Мае дзеці не ведаюць зараз, што
азначаюць словы «сямя хлеба». А я
гэтыя словы памятаю яшчэ з дзя-
цінства. Ой, як памятаю!.. Шчаслівыя
растуць у нас дзеці».

Вось калгасніца **Шаўцова Гартіна**.
Адзін яе сын інжынер, другі начальнік
чыгуначнай станцыі, трэці — арцель-
ны стараста на чыгуны, дачка тэле-
фаністка.

...х мых іх іх выведла ў людзі
савецкая ўлада. Нахай у іхсьме таварышу **Сталіну**, якое напішучь энат-
дзя людзі, будзе расказана правяды-
ру, як сотні і тысячы былых бедня-
коў, выведзеных партыяй на шырокі
каласны шлях, будуюць сабе шчаслі-
вае радаснае жыццё».

Старыя ўспамінаюць праклятае гор-
кае мінулае.

«Летам працуеш на зямлі, а зімой
спрыжыш на папу на зямлю. Возьмеш
сенакос, а дзінь палову сена кулаку,
зімеш урочкай — аддай палову па-
мешчыку».

успамінае 73-гадовы ўдарнік **Галухаў**
Змітро.

Партыя выведла працоўнае сяліства
на адліна-правільны шлях — шлях
калектывізацыі. Пад сацыялістычную
перабудову сельскай гаспадаркі надзе-
дзена магутная тэхнічная база. Вось ча-
му ўдарнікі-трактарысты Будыкавіцка-
скага МТС хочучь, каб у іхсьме т. Ста-
ліну было расказана,

як на палях Савецкай Беларусі
збудавалі тысячы сталеных коней-
трактараў, даламагаючы к насьпым у
іх барацьбе за заможнае жыццё.

Ударнікі-трактарысты хочучь раска-
заць тав. Сталіну і аб тым, як выро-
шчаюцца кадры вадзцельш манны, як
трактарысты авалодваюць тэхнікай.

«Нам хацелася-б таксама расказаць
правядыру аб тым, як сын бедняка,
чырвонага партызана, замучанага ня-
мецкімі акупантамі, **Васіль Хамякоў**
упраўляе трактарнай брыгадай, як
сын былога жабрака **Ляхаў** вядзе
трактар, аўладаюшы на выдатна тэх-
нічай сваёй справы, дзеці былых бед-
някоў — **Бігураў, Балдуеў, Ляхмакоў**.
Бацькі якіх людзі ў старой вёсцы
апошнімі людзьмі, зараз сталі ўдарні-
камі-трактарыстамі, энатымі людзьмі
каласнай вёскі».

Ударнікі-чыгуначнікі хочучь раска-
заць роднаму Сталіну, як

«расце і квітнее БССР» — верны
спраж сацыялізма на мяжы з капіта-
лістычным Захадам».

«на тэрыторыі БССР пракладзены
новыя чыгуначныя лініі, пераабсталя-
ваны дэпо, з невыліч маістарань
выроклі вялікія заводы імя Ленінца».

та і імя **Мяснікова**, пераабсталяваны
закзалы».

Выключнай годасцю за сваю са-
цыялістычную бацькаўшчыну, выключ-
най любоўю да партыі, пад жырэнніц-
твам якой працоўныя Савецкай Белару-
сі атрымліваюць перамогу за перахо-
май на ўсіх участках сацыялістычнага
будавніцтва, вее ад гэтых выступлен-
няў.

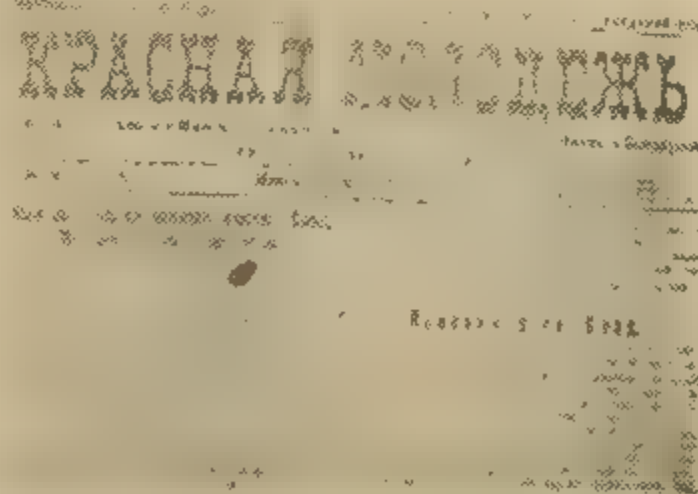
І трэба аддаць справядлівасць радас-
цы будаканалеўскай газеты. Ёй уда-
лося падаць гэтыя выступленні не тра-
фарэтва, не сухой шаблоннай мовы, а
жыбіць яркую бадзёрую старонку

«**Чырвоная Полаччына**» вобразна наз-
вала пісьмо знатных людзей арганізав-
най БССР т. Сталіну «**ановесцю ў двух
тамах аб мінулым і цяперашнім жыц-
ці працоўных Беларусі**». Такой ановес-
цю з'яўляюцца зменчаныя на староп-
ках газеты карэспандэнцыі члены ЦРК
БССР — старшыні калгаса «**Чырвоная
Сосніца**» **Сабаленка** **Алёны**, старшыні
чырвенасцяжанага Сосніцкага сельсаве-
та т. **Юрчанка** — «Якой была і якой
я ёсць Сосніца»; у якой

«75 проц. зямлі належала памешча-
цы **Петрыкоўскай**, мясцоваму папу і
бульным кулакам **Асташанкавым**».

«Старая Сосніца — гэта Сосніца не
праходных балот, дрэвнях дараў, а
чы і жабрацтва, Царква, кабелі і
яе «культурныя ўстановы».

У савецкай калгаснай Сосніцы доб-
рыя дарогі, вяноўная сярэдняя школа,
некалькі пачатковых школ, клуб, парт-
культуры і аддзячшыку.

«**Красная молодежь**» — газета Цэнтраль-
нага і Менскага камітэта камуністычнага
саюза моладзі Літвы і Беларусі за 20 мая
1919 года

Такой аповесцю з'яўляецца і змечана ў № «Чырвонай Полаччыны» ад 15 чэрвеня нарыс «Рост» — аповесць аб тым, як працоўнае сялянства 8 вёсак аб'ядналася ў калгас імя Сталіна і сумесна будзе радасчае заможнае жыццё.

«У 1910 годзе задыхаліся ў тыфу вёскі Малас Сітна, Нядружнас, Вялікае Сітна. Паміралі дзесяткамі людзі ў медыцынскай лямарці, бо на ўсю Нікалаўскую пачаў быў адзіл доктор. Ячымся ў мясцовага знахара Кандрата Глазкіна. Так і паміралі ся-
шні»

А цяпер у калгасе імя Сталіна ў брыгадах пабудаваныя яслі: дзіцячыя ільшчэўкі, будучыя дом сацыялістычнай культуры, калгасная парыхмахерская і т. д. Сёння калгаснікі імя Сталіна гавораць тым, што з іх асяродка ўжо выраслі «7 настаўнікаў, пача- і аграхомаў, камандзіраў Чырвонай арміі, 30 дзяцей калгаснікаў навучаюцца ў тэхнікумах, інстытутах, выйсковых школах».

Такой аповесцю з'яўляецца і расказ чачыніста дэпо Полацк **Данілюка** («ЧП» ад 3/VI), які кажа, марыў толькі аб адным, каб «сытна паесці», і праішоў праз жудасці капіталістычнай эксплуатацыі, а цяпер — кваліфікаваны машыніст, прамадскі работнік. Так, Данілюк гаворыць:

«Шчасце я знайшоў п' адзіл, яго знайшлі мільёны такіх, як я. Нас прывёў да яго ваяцкі **Сталін**. Яму — па-важыка, яму наша першае слова ў вёзнь, калі наша рэспубліка атрымлае высокую ўзнатароду — ордэн **Леніна**».

«Сэрца напуганаеца радасцю за ро-
вую Савецкую Беларусь» — так а-
главіла «Чырвоная Полаччына» кар-
панданцыю Алены Сабалчыка. Гэта
радысць праходзіць праз усе матэрыялы
газеты, прыгавешаныя падрыхтоўцы да
ўсенароднага свята

Вось нумар **случнай** раённай газеты
«**Ленінскі шлях**» ад 10 чэрвеня. Кал-

ЗВЕЗДА

ДОВІДІ БРАТЭРА

ДЭМ ВІДЗІМ СІМІМ
І ДРУГІХ БАНДІТОС

ЖЕЛЕЗНАЯ МЕТЛА РЕВОЛЮЦЫІ
— **МЕТЕТ НА СЛАВУ**

ІІ СІМІМ СІМІМ СІМІМ

КРАСНАЯ АРМІЯ!

Першая старонка «Звезды» за 17 ліста-
пада 1920 года.

гасніца **Мазавецкая** Адыжа расказвае
пра тое, як яна толькі на сёмым дзе-
сяціку гадоў знайшла свай ачаеце ў
калгасе. Мазавецкая, якая

і калі хлеба досыта не было, свету
белата не бачыла, калі працавала ў
кулакоў, хадзіла на пазбінную рабо-
ту

арыз мае

удоволь не толькі хлеба, але і са-
ла... Адвелася я па-людску, маю
дзве пары бацінак: простыя і хрома-
ныя, некалькі суконак, платкоў. Жы-
ву ў новай хаце, якая абклена абая-
мі. Вокач і дзверы пафарбаваны».

Якой гордацю гучаць словы староў
Адыжы.

«А з вёскай нашай што арабілася»
і яна расказвае пра 17 гаспадарак,
што аб'ядналіся ў калгас імя Сталіна,
пра новы калгасны свіварнік, кароў-
нік, канюшню, пра пабытыя 6 жнявараў,
чалітарню і т. д.

Якой радасцю гучаць яе словы аб

тым, што на старасці гадоў яна хо-
дзіць пасля работы ў калгасную канца-
лярню, каб паслухаць, што пішуць га-
зеты, навучыцца гуляць у шапкі, да-
міно.

«А бывае, калі моладзь устрайвае
кокі, дык і я, старая Адарка, не ад-
маўляюся ад таго, каб паскакаць.
Што-ж, калі маладыя рады прайшлі ў
пуждзёв ды бядоце, дык цяпер хоць
час прышоў для радаснага шчаслівага
жыцця».

На восьмым дзесятку гадоў знайшла
сваё месца і Ганна **Бернаговіч**, —
калгасніца з калгаса «Чырвоны сцяг»,
Уздзенскага раёна. На старонках «**Кал-
гасніка Уздзеншчыны**» (№ ад 5 чэрве-
ня) яна расказвае аб сваім мінулым
жыцці — вечнай пакуце, якая помніла
«як чорная асенняя ноч», аб 2,5 дзе-
сятках энэлі, ды і то такой, што тол-
кі «назва, што зямля, а што на ёй
расло? Адзім жалым ды быльнёг». А
цяпер, у 72 гады, Ганна Бернаговіч
праэміраваная ўдзяльніца ў калгасе.

«Не глядзячы на свае гады, ста-
расці ў сябе не адчуваю».

І моцна крыўдзіцца старая Ганна,
калі некаторыя калгаснікі кажуць:

«Ой, старая, старая, дакуль ты бу-
дзеш цягачца і працаваць? Нара ўжо
адпачыць хоць на старасці год».

«Якая я старая? Прашую я нароў-
ні з маладымі, прагулаў не раблю, і
адстаюць у працы не адстаю».

Колькі такіх апавяданняў пра зной-
дзенае месца на шляху, на якому па-
выла працоўнае сялянства наша парт-
тыя, мудры Сталін, надрукавана на
старонках раённых газет?

Аб гэтым пачасці рабочыя, калгасні-
кі, усе працоўныя Савецкай Беларусі
хочуць расказаць вялікаму Сталіну ў
дзень свайго ўсёнароднага свята.

На старонках газет рабочыя і кал-
гаснікі пішуць і аб тым, як яны рых-
туюцца да гэтага свята. А рыхтуюцца
яны сустраць свята не толькі новымі
вытворчымі перамогамі, датэрміновым
выкананнем прамфінілапа, узорнай па-
рыхтоўкай да ўборкі і т. д. К свята ад-
крываюць новыя клубы, чырвоныя куткі,

калгасныя лазні, паркмахёрскія і т. д.
К свята рыхтуюць новую вопратку, уп-
рыгожваюць хаты і т. д.

Вось на старонках **Лёзненскай** раён-
най газеты «**Ленінскі сцяг**», старшыня
калгаса «Правда» т. **Канстанцінаў** рас-
казвае, што к свята ён купіў новае
адзенне.

«Адзену новы касцюм, белую кашу-
лю, хромавыя боты. Жонка такома
убяраецца ў святочнае адзенне. Я ёй
купіў новае плацце, шаўковую хуст-
ку, новыя бацінкі».

Тав. **Канстанцінаў** расказвае, што
не толькі ён так рыхтуецца да свята.
Калгаснік **Ганчароў** к свята купіў
касцюм, Ганчароў **Іван**, **Міхальскі**, **Пі-
менаў** купляюць венскія крэслы, лют-
ры і т. д.

Вось калгаснік **Прусаў** купіў к сва-
ту партрэты правадыроў, гадзіннік, два
венскія крэслы, хату ён выквейць абы-
мі, печку пабеліць. У дзень свята ён
адзене самы лепшы касцюм, хромавыя
боты. Жонка надзене купленыя к свя-
ту новыя бацінкі, добрую сукенку, «а
сукенкаў у яе няма». Аб усім гэтым
Прусаў з радасцю піша ў «**Ленінскі
сцяг**».

«Вечарам у дзень свята наладжу сл-
мейны вечар. Пазаву гасцей. Прыняць
гасцей ёсць чым. Намалоў пшанічнай
мукі, ёсць сала, наняку булак, купцы
пра».

Да ўсёнароднага свята рыхтуюцца ў
кожным калгасе, кожнай калгаснай
хаце.

«Дзень узнагароды нашай Беларусі
ордэнам **Леніна** адсвяткуем так, як
яшчэ ніколі не святкавалі. Ды інакш
і быць не можа. Бо ордэн **Леніна**,
якім узнагароджваецца Беларусь, —
гэта ордэн, заахваленыя намі, ордэн,
адзначаючы нашы перамогі».

Так пішуць у «**Чырвоную Полаччы-
ну**» калгаснікі-ўдзельнікі з калгаса «За-
веты **Леніна**».

Іны выражаюць настрой усіх пра-
цоўных ордэнаўскай БССР.

Ордэн **Леніна** заваяваны аднаай ра-
ботай дзесяткаў тысяч удзельнікаў со-
цыялістычных прадырэмстваў і падёў
Савецкай Беларусі пад кіраўніцтвам
КП(б)Б і яе ЦК на чале з ордэнанос-
цам т. **Гікало**.

«СИЛА БОЛШЕВІКОЎ, СИЛА КОМУНІСТАЎ ЗАКЛЮЧАЕЦІА ў
ГЫМ, ШТО ЯНЫ ўМЕЮЦЬ АКРУЖАЦЬ НАШУ ПАРТЫЮ МІЛЬБЕНАМІ
БЕСТАРТЫННАГА АКТЫВА».
(СТАЛІН).

ПАЛКІ ТРЫБУН ПАРТЫЗАН-КОМУНІСТАЎ

★ ★ ★ А. ГАРТ ★ ★ ★

Нядзедзі 1920 год, які прывёў
неўвядзеную славу гераічным падкам
Чырвонай арміі, год вызвалення Белар-
усі ад беларускіх акупантаў. Бел-
польскае зойска імкліва адступала ад
саагрэбальнымі ўдарамі нашых чырво-
ных часцей. Удары сышліся на армію
акупантаў не толькі з фронту, але і з
тыту. У калінах, у лясах, у па-
рах, у кустах—ўсюды насіраў ворага
тытаны партызан—баявыя друці памоч-
ныя камуністычнай партыі, Чырвонай ар-
міі, беззаветныя баец за ўладу Саветаў.
Кіруючы камуністамі, быстра разрас-
таліся чырвоныя партызанскія атрады.

«За кароткі час з некалькіх дзесяткіх
пільных братаў, наша арганізацыя раз-
раслася ў шматтысячную партызанскую
армію, якая ў сучасны момант з'яў-
ляецца празой і страшлішчам польскіх
забойцаў-гвалтаўнікоў. Уся панская свол-
ач дрыжыць перад намі і бяссільна
скрыгоча зубамі, калі чуе аб нашых
подвiгах».

Так пісала 17 мая 1920 года пад-
польная «Беларуская праўда»—белы
орган партызан-комуністаў Беларусі.
Богненнае большавіцкае слова, таксама
як кулі, шабля і тапёр партызана, мет-
ка разіла невадавідага ворага. Падполь-
ная партызанская газета выходзіла на
тэрыторыі акупаванай Беларусі.

Выдзіраючы захватніцкія мэты аку-
пантаў, адзначаючы крывацёвы шлях
паноў, «Беларуская праўда» згуртоўвала
працоўныя масы вакол лозунга камуніс-
тычнай партыі. Вучачы працоўных як
ствараць партызанскія атрады, «Бела-
руская праўда» выхоўвала моцныя са-
маафірныя кадры чырвоных байцоў, вы-
хоўвала ў іх пачуццё свядомай жалез-
най дысцыпліны. Ведучы ў бой парты-
занскія атрады, «Беларуская праўда»
папярэда палітычны кірунак чырво-

ных байцоў, натхняла іх шырокай пер-
спектывай таго, для чаго жыццё пра-
цоўных, калі не будзе памешчыкаў і
фабрыкантаў, калі рабочыя і сяляне

БЕЛАРУССКАЯ ПРАВДА

ОРГАН ПАРТЫЗАН-КОМУНИСТАВ БЕЛАРУСИ

№ 1 1920 г.

Образительная картина из жизни партизанской армии. В центре — партизанский отряд, вооруженный винтовками и пушками, готовится к бою. Вокруг — лес, горы, река. Внизу — текст статьи о партизанской войне.

Смерть захватчиков и освобождение народа. Партизанская армия ведет борьбу за свободу и независимость нашей страны.

Долгая борьба за свободу.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

Партизанская армия — это сила, которая борется за свободу и независимость нашей страны.

«Белорусская правда» — газета партизан-
коммунистаў Беларусі, якая выдавалася ў
тыле беларускага.

стануць гаспадарамі сваёй краіны, свай-
го жадання. Так бы ўмовах суровага пад-
зем'я і жорсткага крывавага тэрору га-
дзіла партызан ажыццяўляла ленінскае
вучэнне аб большавіцкім друку—прапа-
гандысцё, агітатары, арганізатары.

Паны, руйнуючы і грабячы гарады і
вёскі Беларусі, у той-жа час прабавалі
прыкрыць свае крывацёвыя справы бая-
ватнёй аб свабодзе. «Беларуская праў-
да» бязлітасна выкрывала гэту наглую
хлусню акупантаў. Вось што навед-м-
ляла газета ў пісьме «Зверствы польс-
кай жандармерыі».

БЕЛАРУССКАЯ ПРАВДА

Орган партизанской администрации в Белоруссии

№ 1

Содержание

Восстание в Белоруссии

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

«Белорусская правда» — газета партизан-коммунистов, которая издавалась в подполье в часе беларуской оккупации.

Восстание в Белоруссии

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

Письмо к партизанам

«Наб утрымаць сваю ўладу над рабочымі і сялянамі, каб мець магчымасць і далей высмоктаць апошнія сокі з працоўных, польская шляхта не гавябе нічым. Агнём і мячом яна распраўляецца з рабочымі і сялянамі.

У Слуцкім павеце польскія жандары разграбілі і спалілі цэлую вёску ў 60 дамоў толькі за тое, што сяляне не ардалі ў польскую армію апошніх коней.

У адной вёсцы Бабруйскага павета польскія жандары арыштавалі 37 сялян і расстралялі 9 за тое, што тыя адмовіліся даць ім фурманкі.

Польскія жандары грабяць направа і налева, дзе толькі магчыма. Ва многіх паветах няма ні адной вёскі, якая не падверглася б павальнаму разграбленню і гвалту.

Цяжкія дні перажывала акупаваная Беларусь. Партызанская газета кліча: «Да брэй!» «Па бой!», «У дым!» Яна кліча: «Паўстанем усё і мы вызвалімся ад нацскага гнёту».

«Беларуская праўда» перадае іх патхлыночыя, усяляючыя веру ў перамогу пісьмы чырвоных партызан, як яны змагаюцца за сацыялістычную Беларусь. Вось партызан вёскі Вялікавічы піша: «Як мы змагнемся за свабода».

У вёсцы Вялікавічы жандары збілі і арыштавалі 7 сялян і павялі іх у горад у турму. Абураныя сяляне заразжа па ад'ездзе жандараў скікаліся аднадушна рашылі арганізаваць партызанскі атрад, каб адпомсціцца за гвалт.

Многія вызваліся тут-жа зрабіць лагоны за жандарамі і адбіць сваіх таварышоў. Узброіўшыся чым папапа, яны кінуліся ўздагон і насцілі іх за 20 вёрст ад горада. Раптоўным націскам яны накінуліся на прышоўшых у змяшанне жандараў і, адабраўшы ў іх зброю, тут-жа іх перабілі і сумесна з вызваленымі таварышамі вярнуліся дадому.

Сяляне вёскі Вялікавічы пакпяліся не спясаці зброі, пакуль канчаткова не будзе пакончана з нацскай няволяй».

Партызан А. Вольны ў пісьме «Паміж валамі, а потым у канец дзёна» расказвае, як партызаны раптоўным налётам на ваенны польскі асоб адабралі многа ірадукаў, зброі і коней у белых,

«Мы не одни», — тогда заявили пра-
цовым Беларусі партызанская газета
Іна паведамае аб выдатных перамо-
тах Чырвонай арміі на ўсіх франтах
грамадзянскай вайны, аб тым, што неа-
сяжныя землі вялікай краіны энергічна
вызваліцца чырвонымі палкамі ад
унутранай контррэвалюцыі і імперыя-
лістычных інтэрвентаў.

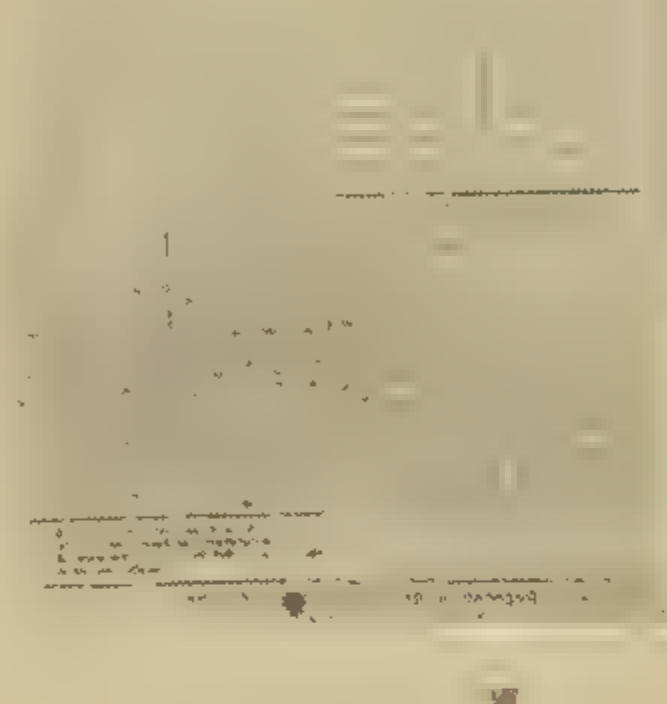
Чырвоныя арміі Паўднёва-заходняга і Заходняга фронту перайшлі ў наступ. 31 мая «Белатэўская браўда» апаганяе.

Пенскія жандарскія банды ў жалезных цісках. Чырвоная армія іх гоніць на фронце, чырвоныя партызаны іх б'юць у тыле».

«Звяршылася!»

Націск чырвоных герояў быў настольні нечаканым, што панскія дварняжкі не паспяваюць нават сваіх кастачен убраць і на кожным кроку здаюць на шыям вызваленцам — чырвонаармейцам ваенную здабычу, трафеі эдзін другога багачэй і прыгажэй.

Какая задача партизан у нас в войну? «Беларуская праўда» поднимает, перелічвае задачи рабочіх у «10 заповедах чырвоных партызан».

[illegible]

★ ★ ★

...и мы победили на нашей стороне — правда!

Долой правых! Смерть без суда, интерна!

15

афіцэрамі; зніштай, абязбройвай і галі ад сябе польскую армію.

Руйнуй у тылу палякаў чытуні, рэж тэлефонныя і тэлеграфныя правады, падпальвай тэлеграфныя ступы, ўзарывай мосты праз рэкі, праз дарогі, падпальвай ваенныя склады, перахватвай польскіх коннікаў, адбірай у іх пакеты, дапаўняй.

Спінайся на дапамогу падоходзячай Чырвонай арміі, працягні ёй братэрскую руку. Забі ў сваё партызанскія атрады таварышоў, трымай цесную нешарыўную сувязь з блжэйшымі партызанамі, аб у пэўны момант злучыцца абрушыцца на паліцэйскую галаву.

Арганізуючы сілы працоўных, расшпранушы партызанскі рух, «Беларуская праўда» кланатліва, уважліва аберагае байцоў ад паліцэйскіх правакацый. Воепісьмо з паліцэйскіх лясцоў, азастаўленае «Будзьце на варце». Партызан таварыш Евурыдзі адівае як у вёсцы Копецкіх з'яўляюцца нейкі селянін, называючы сябе «хатаком на спятых хлябах». Гэты хатак пачаў гутарыць з сялянскімі хлябцамі аб стварэнні чырвонага партызанскага атрада.

«Незнаёмы селянін нам паказаўся падзронам таму, што мы добра ведаем усіх партызан акружаючых вёсак, і яшчэ таму, што ён спыніўся ў доме мясцовага шляхціча Кандравецкага.

Паслаўшы брата на ўсякі выпадок за дапамогай, я жадаючы даведацца, да чаго хіліць гэты падзрон селянін, вызваўся паступіць партызанам; майму прыкладу паследавалі чатыры хлопцы з сцяўшых вакол сямі чалавек. Незнаёмы падзякаваў нас і папрасіў прыйсці к двум гадзінам ночы на дарогу, вядучую ў горад, зусім гатовымі к ад'езду.

Няця паўначы, прыехаўшы ян быццам з дровамі з лесу, мой брат паведаміў, што 9 чырвоных партызан падрыхтаваліся і чакаюць справы. Я сказаў яму быць к двум гадзінам ночы разам з таварышамі ва ўрочышчы ля гарадской шашы.

Ва ўмоўлены час я з чатырма таварышамі з'явіўся на месца сустрэчы. Але замест сяброўскага прывітання з канавы каля дарогі выскачылі шэсць узброеных чалавек з выклікам «Ранкі до гурь». Не гаворачы ні слова, мы паднялі рукі і сталі чакаць далейшага нашага

лесу. Паміж гэтых узброеных людзей я пазнаў пана Кандравецкага, незнамага селяніне і двух жандараў з суседняй вёскі Санаўчы. Усе гэтыя людзі, пугатары ўшы паміж сабой па-польску, умоўліліся адвесці нас да рэчкі за гэем і перастрэляць. Мае таварышы былі вельмі ўсхваляваны, але я быў спакойны, бо ведаў, што партызаны не выдадуць.

І сапраўды, не паспелі мы ступіць у гай, як нечаканым ударам чырвоных партызаны абрушыліся на нашых натаў. Некалькі мінут—і на зямлі валяліся чатыры трупы і два курчыўшыся ў перадсмяротных сударгах жандары. Пры гэтай сутычцы намі было захвачана 6 вінтовак, 4 бомбы і 3 рэвальверы. Зараз жа пасля схваткі мы селі на падрыхтаваныя фурманкі і ўначі ў блжэйшы лес, адкуль прабрапіся да сваіх».

Расказ партызана Евурыды — расказ аб мужнасці, знаходчывасці і адрывамай, ніяк не выкавала наша партыя.

25 мая наймай доблеснай Чырвонай арміі быў вызвалены ад паліцэйскай нілі горад Барысаў. Паведамляючы аб гэтым крывавай расправе, учыненай адрывам над мірным насельніцтвам Барысава перад адступленнем, «Беларуская праўда» выеунула 7 чэрвеня баявую задачу: перапіскаць адступленню белых бакі, тэарганізаваць іх тылы, адбіваць маемасці, забараблеваю ў працоўных, злучаць іх зброю.

І гарэла жандарская газета «Ганец чырвоны» прапавала нападохачь камуністаў, працоўных Беларусі грознымі карамі.

«Не дапаможа, паны яснавельможныя! — пісала «Беларуская праўда». Не для таго мы паўсталі супроць гвалту і рабства, каб спалохацца грубага паліцэйскага вокрыку польскага жывадзёр».

17 чэрвеня напольшная газета поўна паведавала аб паспяховых справах чырвоных партызан.

Байца час вызвалення Беларусі ад беларускай акупацыі. У гэтыя дні газета чырвоных партызан-камуністаў перадавала братам, перад працоўнымі сябрамі лепшай палітычнай разжытці пытае: «Што нам трэба?»

«Памішчыка тнаць том, а яго дабро браць на флот і ахоўваць—гэта зараз пароднае дабро»...

Ін тэба будавалі жыццё ў савецкай вёсцы, у вёсцы без памешчыкаў? Газета высоўвае задату:

«Лепш за ўсё не дзяліць зямлі, а агульна яе апрацоўваць, ствараючы арцелі... У нас многа батракоў. Для іх частка маёнткаў павінна быць пакінута і пабудаваны савецкія гаспадаркі. Гэтыя гаспадаркі будуць карміць гарады».

Так, ідучы да заветнай мэты—да стварэння Савецкай Беларусі—падпольная газета пачала арганізуюць масы на новую, творчую работу, на аднаўленне разбуранай беларусізейцамі гаспадаркі, на справу будаўніцтва сацыялізма.

«Беражы сваю чырвоную газету! Прачытай і перадай таварышу,— пісала ў кожным нумары «Беларуская праўда»—

вогневалы трыбуны камуністаў-партызанаў Беларусі. Працоўныя масы любілі сваю газету, пісалі ў яе, чыталі і распаўсюджвалі яе. «Партызанская марсельеза», партызанская песня, «Папа дубі-пушка», напісаныя Фірынюком, батраком Сямёнам, ахвотна сьпяваліся ў атрадах чырвоных байцоў.

І сёння, калі ўспамінаеш легендарныя подвігі нашай слаўнай непераможнай Чырвонай арміі, мужныя выступленні чырвоных партызан, як рэзасна перамагаць старонкі «Беларускай праўды», якая дышучы вялікай шчыльнасцю да класавых ворагаў і глыбокай любоўю, бязмежнай адданасцю вялікай справе нашай партыі, нашай сацыялістычнай радзімы, справе міжнароднага пролетарыята

У ГЛЫБОКІМ ПАДПОЛЛІ

★ ★ ★ ★ С. ВОЛЬПІЎ ★ ★ ★ ★

У 1918 годзе, пасля доўгага беспрацоўя, я пачаў працаваць у ваеннай нямецкай друкарні. У гэты час я часта сустракаўся з друкаром тав. Стронгіным, які працаваў у падпольнай камуністычнай арганізацыі. Аднойчы т. Стронгін напісаў мне: «Дапамажы да стаць шрыфт для друкавання пракламацый». Умовіліся з ім аб часе і месцы, куды даставіць шрыфт.

На наступны дзень ва ўмоўлены час я прыёс т. Стронгіну патрэбны шрыфт. Ён разлажыў яго ў каробкі з-пад запалак, зрабіўшы з іх своеасаблівыя наборы касы.

Праз т. Стронгіна пачынаю сустракацца з падпольнымі работнікамі ў намяшканні падпольнай арганізацыі, якая знаходзілася на Школьнай вуліцы пад

Дом на Мала-Татарскай вуліцы ў Мінску, дзе набіралася і друкавалася «Подпольная Правда».

назвай «Столовая строителей». Пазнаёмілі мяне з таварышамі Славінскім, Крыніцкім, Ходашам, Заводнікам, Танхілевічам і інш.

Рост уліску падпольнай камуністычнай арганізацыі на працоўных павялічыў і патрэбнасць у друкаваным слове. Друкарня, якая знаходзілася ў нашым распараджэнні, не магла задаволіць уз-

решшы патрабаванні. Трэба было павялічыць друкарню. Дагаварваемся з уладальнікам бяздзяльнячай у той час друкарні, што знаходзілася на Комсамольскай вуліцы. Тут друкуем газету «Падпольная правда», лістоўкі, брашуру «Констытуцыя Савецкай улады». У гэтай друкарні мы працавалі да прыходу савецкай улады.

Па партыйнай мабілізацыі я быў накіраван у Чырвоную армію для ўдзелу ў барацьбе супроць белалепыхаў.

Карыстаючыся выпадкам, што асноўныя сілы маладой савецкай рэспублікі былі кінуты на барацьбу з контррэвалюцыяй на паўднёвым і ўсходнім фронтах, белалепскім бандам удалося атрымаць часовую перамогу на Заходнім фронце. Пад пагрозай акупацыі апынуўся і Менск.

Па выкліку Савета абароны Літвы і Беларусі штаб батальёна накіроўвае мяне ў Менск. З'яўляюся ў савет абароны к тав. **Кнорыну**. Тав. Кнорын расказаў мне, для чаго мяне выклікалі і накіраваў да тав. **Багуцкага**.

У тав. Багуцкага і тав. **Меляхавіцкага** і **Цёцю Вараб'ёва**. Атрымаўшы ад тав. Багуцкага неабходныя матэрыялы, мы ўстанавілі час і месца паходу ад тав. Багуцкага неабходныя матэрыялы Менска белалепцамі не сустракацца. Маёмасць для будучай падпольнай друкарні была падрыхтавана і складзена ў пэўным месцы.

Праз тыдзень Менск быў акупаваны і мы прыступілі да работы. Першае наша явячнае месца было ў праўленні работнага кааператыва, які знаходзіўся на пляцы Воля. Там я сустрэўся з тав. **Талчпелічам**, **Гурэвічам** і **Вараб'ёвым**. Пасля нядоўгай парады вырашана было выпусціць першую пракламацыю.

У памяшканні, дзе была захавана падпольная друкарня, працаваць было небяспечна. Я далажыў аб гэтым падпольнаму камітэту. Вырашана было падшукіць больш надзейнае месца. Часова, да падшукання аднаведнага памяшкання, мы дагаварыліся з уладальнікам друкарні, дзе працавалі ў часе нямецкай акупацыі, і выпусцілі некалькі пракламацый. Праз некаторы час мы знайшлі кватэру, на Мала-Татарскай вуліцы, у паўразваленай хатцы, пера-

неслі туды ўвесь інвентар. Наша падпольная друкарня мела 2 поўкасы з польскім і рускім шрыфтамі і адну друкарскую машынку — бастонку.

Па Татарскай вуліцы амаль ніякага руху не было. Гэта давала нам магчымасць сачыць за кожнай асобай, якая праказвалася на вуліцы. У часе работы дзверы друкарні былі запёртыя, у пакоі тапілася жалёзная печка (каб у выпадку палёту можна было ўсё спадіць). Дзеці гаспадыні заўсёды былі на варце. Паказанца хто-небудзь на вуліцы, дзеці адразу паведамляюць нас і стук машынку на час спыняецца.

Арыгіналы для друкавання лістовак мы атрымлівалі на явячных кватэрах праз тт. **Гурэвіча**, **Яна Дзёмбы**, **Мілера** і іншых. Кожная пракламацыя друкавалася ў колькасці 5.000 і больш экзэмпляраў.

Надрукаваныя экзэмпляры мы клалі ў кошык, зверху прыкрывалі гароднінай, а жанчына пераносіла кошык да вызначанага месца. Там кошык перадаваўся чакаўшаму нашаму таварышу, які дастаўляў лістоўкі на явячную кватэру. Адтуль яны перадаваліся таварышам для распаўсюджвання.

На страдзгу двух тыдняў наш друкарскі станок няспынна друкаваў лістоўкі на беларускай і рускай мовах. Імі мы наваднялі вёскі. Асабліва ўвага ў лістоўках была звернута на барацьбу супроць абвешчанай беларускай ваеннай камісіяй пры польскім генеральным штабе мабілізацыі сялян у польскую армію. Кожная лістоўка дасягала сваёй мэты. Яна як дынаміт узрывала ўладу акупантаў, яна ўскрывала ўсю іх злачынную дзейнасць, расказвала аб гераічнай барацьбе і перамогах Чырвонай арміі над контррэвалюцыйнымі бандамі, прызывала працоўных уступаць у рады Чырвоных партызан, аказваць узброенае супраціўленне белалепскім акупантам.

Распаўсюджвалі пракламацыі комсамольскія арганізацыі і чырвоныя партызаны. Гэтай работай кіраваў тав. **Майніш**.

Наша падпольная арганізацыя прыкладвала ўсю энергію, каб поўнаасцю заваяваць кіраўніцтва профсаюзамі, каб зрабіць профсаюзы сапраўды баявымі арганізацыямі рабочага класа. У гэтай справе велізарную ролю адыгралі нашы

шматлікія лістоўкі, якія распаўсюджваліся сярод рабочых.

Профсаюзнаы актыў быў прыцягнут да распаўсюджвання пракламацый сярод рабочых. Актыўны ўдзел у гэтым прымалі тт. **Лейбаў, Руткоўская, Надзя Гарэлін** і інш.

Польская ахранка, будучы не ў сілах снывіць рост уплыву падпольнай камуністычнай арганізацыі і не большавіцкага друку на рабочыя масы, разгарнула палітычны тэрор. Арыштоўвалі кожнага істадазронага ў камуністычнай дзейнасці, у распаўсюджванні лістовак, пракламацый.

Правакатар **Плоткін**, які аказаўся ў нашай арганізацыі, перадаў у рукі жандармерыі лепшых нашых таварышоў **Вараб'ёва, Фішэра, Тахіловіча** і інш. Памяшканне саюзаў ізо было наша апошняе месца жыцця. Было падвергнута

вобыскаў. Многія члены саюза былі арыштаваны.

Пасля гэтага мы ўзмацнілі канспірацыю. Я захаваў сувязь выключна з тав. **Гурэвічам і Мілерам**, які кіраваў тады нашай падпольнай работай. Ад іх я атрымліваў арыгіналы для друкавання пракламацый і імжа перадаваў надрукаваныя лістоўкі.

Апошнія дні панавання беларускіх легіянераў. Горад ахоплены пажарамі і пагромамі. У гэты час мы выпісілі адозву да насельніцтва з заклікам падпольнага камітэта захаваць спакой і парадак у горадзе, не паддавацца правакацыям цёмных сіл і дружна сустраць падыходзячую Чырвоную армію.

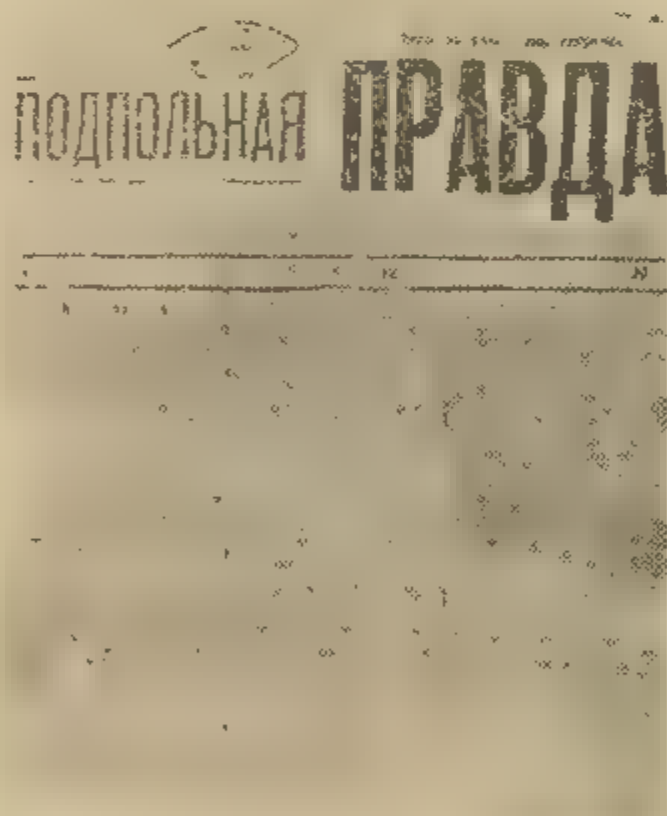
11 ліпеня 1920 г. у Менск увайшла Чырвоная армія. У 7 гадзін раніцы прыехаў тав. **Кіорын**, які стаў на чале часовага ваенна-рэвалюцыйнага камітэта.

ПАДПОЛЬНАЯ ДРУКАРНЯ Л. ПАЛЕЕС

Наборныя касы і станок, на якіх набірала і друкавалася «Подпольная правда».

Нерад прыходам беларускаў большасць партыйцаў і комсамольцаў Менска пайшлі на фронт. Невялікая група комсамольцаў асталася ў Менску і пачала пад кіраўніцтвам партыі рыхтавацца да пераходу на падпольную работу.

Першы нумар падпольнай камуністычнай газеты «Подпольная правда».

8 жніўня 1919 г. я і яшчэ некалькі комсамольцаў сядзелі каля печкі ў былым комсамольскім клубе (на рагу Комсамольскай і Рэвалюцыйнай вуліц) і палілі матэрыялы і дакументы, якія маглі выкрыць нашу работу і нашых кіраўнікоў.

Раптам пачулі залпы, выбухі. Гэта з польскіх самалетаў кідалі снарады. Я пабег дамоў на Мала-Татарскую вуліцу. У горадзе — быццам усё вымерла. Дзе-ні-дзе, тупячыся да сцен, ціха прабіраліся людзі. У гэты-ж дзень у 2 гадзіны дня беларускія акупанты, вярнуўшы іх разведка, увайшлі ў Менск.

Разам з ланамі і рышамі і тыя жудасныя, якія перажылі працоўныя Менска за 11 месяцаў беларускай акупацыі: вобыскі, арышты, расстрэлы і павешанцы, гвалты, павароты, эксплуатацыя, нацыянальны гнет.

У гэтым падполлі партыйная арганізацыя і пад яе кіраўніцтвам камсамол вялі сваю работу па арганізацыі і мабілізацыі мас працоўных на барацьбу з польскімі акупантамі. Адным з важнейшых фактараў у гэтай рабоце з'явіўся падпольны большэвіцкі друк.

У адзін з вераснёўскіх дажджлівых дзён я пайшоў па ўказанаму мне працаваўшым тады падпольна т. **Вольпавым** адрасу на Нова-Маскоўскую вуліцу. Адтуль прывез на тачцы друкарскую ручную машынку «Бостонка». Было дрэннае надвор'е, і ніхто не звярнуў увагі на тое, што я вязу ў тачцы. Прывёз машыну на Мала-Татарскую вуліцу ў дом № 24 кв. 1.

Праз некаторы час прыступілі да перакідкі шрыфта. Справа была цяжкая. Перанесці ўвесь шрыфт адразу нельга было. Пераносилі мы яго ў кошыку невялікімі пачкамі, зверху прыкрывалі рознай гародзінай, бульбай.

Нясу я аднойчы ў кошыку шрыфт. Патужна было несці, груз быў досыць цяжкі. Заўважыў гэта паліцэйскі, спытаў мяне і заняў:

— Што ты вясеш?

— Гэта... гэта... нічога, шрыфт...

— А не спірытус?

— Не, не спірытус.

— Ну, іды...

Іду і думаю: добра, што на дурня папаў, а то з перапалоху лягнуў, што нясу шрыфт. Пашанцавала на гэты раз.

Парэшце, наладжана падпольная друкарня. Прыступілі да работы. Кожны раз, калі друкавалі на машыцы (так Вольпаў, мая матка ці я), мы ўстанаўлялі дзяжурства ўнутры каля дзвярэй, у сенах і на вуліцы. Калі паказвалася падзёрная асоба, нам паведамлялі стукам у вакно, і работа на машыцы спынялася. Спыняць работу неабходна

было па двух прычынах: па-першае, каб не захапілі знянацку і; па-другое, на вуліцы быў чужы стук машыны. Друкавалі мы заўсёды днём, удзень менш быў чужы стук машыны, чым уночы. Набіраў-жа я выключна ноччу пры святле стэарынавай свечкі.

Шмат адозваў, лістовак надрукавалі мы ў нашай падпольнай друкарні за час беларускай акупацыі: адозвы да гадавіны Окцябрскай рэвалюцыі, да дня Парыжскай камуны, аб становішчы ў краіне, да салдат польскай арміі («до жолнежаў польскіх»), да сялян і т. д. Адозвы выпускаліся на беларускай або польскай мовах. Яны распаўсюджваліся па гораду, па вёсках, вайсковых часцях і казармах польскіх легіянераў. Пасля выпуску кожнай пракламацыі друкарня часова спыняла работу. Гэта была неабходная асцярожнасць. Справа ў тым, што пасля з'яўлення пракламацый пачыналіся павальныя вобыскі, арышты. Трэба было даць, як кажуць, «улучыцца страстям», а потым пачынаць зноў работу...

Такім-жа парадкам друкавалі мы і падпольны нумар журнала «Факел камунізма». Апошні нумар падпольнага журнала нам так і не ўдалося поўнаццо выпусціць: перашкодзіла правакацыя. Ужо былі надрукаваны некалькі старонак. Але раптам нас паведамілі: «У вас будзе вобыск». Надрукаваныя старонкі мы тут-жа кінулі ў жалезную печку, а гатовы набор разбуралі. Пасля аказалася, што гэта была звычайная правакацыя.

Астаўся ў мяне ў памяці тэкст апошняй адозвы, выпушчанай за дзень да прыходу чырвоных у Менск. Гэта была адозва да насельніцтва горада.

Польскія банды трусліва пакідаюць Менск, — паведамляла адозва.

Не паддавалца правакацыйным чуткам, што распаўсюджваюць розныя польскія шпіёны, захоўваць парадак, поўны спакой, маючы на ўвазе, што нам на дапамогу ідзе Чырвоная армія — заклікала ў адозве падпольная камуністычная арганізацыя ў папярэджанні, што ўсе заўважаныя ў парушэнні парадку, грабёжах будуць прыцягвацца да суровай адказнасці па законах ваеннага часу.

Адозва была выпушчана 10 ліпеня к вечару. А 11 ліпеня раніцой працоўныя Менска радысна сустракалі сваіх дарагіх вызваленцаў — непераможную Чырвоную армію.

СТЕПНАЯ ГАЗЕТА РОСТА

Гомельского областного бюро

КРАСНЫЙ ФРОНТ.

Воскресенная радиосвязь от 14 июля

Западный фронт.

Визанский, направились. Наши войска на широком фронте форсировали реку Вилжу, причем в боях захватили пленных. Снарядно Моло, что наша часть подождала в старом германском поезде.

Барановичское и Бугайский, направились. Наши наступления усилились, продвинулись.

Луцкое направление. Наши захватили обрешетку в районе Подольской железной дороги.

Юго-Западный фронт.

13 июля нами заняты станции и город САРНЫ.

Содержание: 1. Западный фронт. 2. Юго-Западный фронт. 3. САРНЫ.

Содержание: 1. Западный фронт. 2. Юго-Западный фронт. 3. САРНЫ.

Росте—населенная Гомельского областного бюро.

„КРАСНОАРМЕЙСКАЯ РОСТА“ НА ФРОНЦЕ БАРАЦЬБЫ З БЕЛАПАЛЯКАМІ

★ ★ ★ В. ЖУНАУ ★ ★ ★

Студзень 1918 года. У раёне станцыі Гараны і Палаты дзейнічае невялікі чырвонагвардзейскі атрад. Задачы атрада — не даць магчымасці нямецкім акупантам прасоўвання далей той граніцы, на якой яны спыніліся ў снежні—студзені месяцах, абратчы насельніцтва ад працяжоў і здымаў акупантаў.

Атрад наш, які спачатку налічваў толькі 60 чалавек, з кожным днём рос за дні былых садат з мясцовага насельніцтва. К вясне ўжо было некалькі атрадаў, у кожным было больш чым па 100 чалавек. У красавіку 1918 г. гэтыя атрады былі арганізаваны ў 22-гі віцебскі асобны чыгуначны полк.

Наш атрад займаў даволі праяўную тэрыторыю. Байцы атрада былі размешчаны ў Жэльцах, Жуковічах, Запомлі, Глушаніне і т. д., г. зн. на тэрыторыі каля 20 км. Каб трымаць штодзённую сувязь паміж асобнымі групамі, патрэбна было арганізаваць сістэматычную

інфармацыю. Трэба было ахапіць усю большаў атрад большавіцкім уплывам, улімаць іх агульнасць, падтрымліваць у атрадзе жалежную дысцыпліну. Лепшым сродкам для гэтага быў большавіцкі друк.

Але большавіцкіх газет, кніг і журналаў у атрад пападала вельмі мала. А гарадскіх цэнтраў мы былі адарваны. Полацк быў заняты немцамі, у Віцебск чыгункай дабрацца было немагчыма, бо на рацэ Обаль быў узорван мост. Газеты мы час ад часу атрымлівалі, але зусім недастатковую колькасць. Некалькі газет павіны былі абслужыць усе пунты, дзе былі нашы байцы. На адным са сходаў атрада была вынесена пастава арганізаваць сваю баявую паходную газету—інфармацыю, якая давала магчымасць знаёміцца з абстаноўкай работы атрада. Пачалі мы выпускаць газету.

Праўда, тое, што мы выдавалі, вельмі мала было падоба на газету: гэта

былі напісаны ад рукі кавалачкі папэры, размножаныя не больш, як у дзесятку экзэмпляраў. Але яны адыгралі вялікую арганізуючую ролю. У гэтых газетах-рукапісах мы дзяліліся вопытам сваёй барацьбы, дзяліліся наважыўнымі весткі і данасенні. Змагаўся за жалезную дысцыпліну ў атрадзе.

Спачатку газета чыталася толькі байцамі, потым яна дайшла і да школьнага насельніцтва. Удзел у выданні паходнай рукапіснай газеты прымаў ўсе больш-менш грамадныя байцы і камандзіры. Але прамагнэсць у байцоў і камандзіраў у той час была зусім нізкая. Найбольш грамаднымі акадэмікамі (у той час камандзірамі атрада) былі т. **Сутулла** Аляксандр і т. **Фандарэнка** Георгій. Яны выступалі на сходах запальваў у байцоў энтузіязм і жадаанне змагацца з акупантамі да канца, і т. **Фандарэнка** — рыжымі рабочымі-шляхцамі. Мы з т. **Сутулла**, **Фандарэнка** і яшчэ адным байцом (прозвішча яго ўжо не памятаю, памятаю толькі, што зваўся ён Ванька-казак за казачкую чупрыну і лапачу на бок) фактычна і арганізавалі і вытускалі нагу паходную газету.

Проста святам з'яўлялася для байцоў і камандзіраў атрыманне цэнтральнай большэвіцкай газеты, мясцовай большэвіцкай лістоўкі. Невядзімімі групамі збіраліся байцы, перачыталі кожны артыкул, артыкулы Леніна перачыталіся па некалькі раз. Кожны атрыманы нумар «Правды» быў для нас сапраўды вострай зброяй у баявой абстаноўцы атрада.

1919 і 1920 гады. У Беларусі гаспадараць банды беларускіх акупантаў. Беларускія занялі франтавую паласу — левы бок Заходняй Дзвіны ад Полацка да Дзясен, Дрысу і Дзвінска. На ўсёй гэтай тэрыторыі яны тварылі печалавечыя здзекі над працоўным насельніц-

твам. Палілі вёскі і мястэчкі, катавалі расстрэльвалі, вешалі, грабілі насельніцтва. У кожным мястэчку, кожнай вёсцы віселі вялікія плакаты, заклікі, аб'явы. У гэтых плакатах і закліках беларускія акупанты папражалі сялян за няўдзячнасць накіраванай на іх контррэвалюцыйнай, невыкапанай рэвалюцыйнай сілы сена, аўса, бульбы, жытня і польскага войска. Сталіць вёскам расстрэльваць і вешаць сялян, высыліць іх сям'і.

У маі і чэрвені 1920 года беларускія акупанты дажывалі апошнія хвіліны свайго гаспадарання. Героічныя і смелыя дывізіі, карпусы Чырвонай арміі, узначаленыя ворага на поўдні і ўсходзе, на Урале, былі перакинуты на Заходні фронт для барацьбы з беларускімі акупантамі. Чырвоная армія, створаная **Леніным** і **Сталінным**, закатавала ў барацьбе з Дзяніным м. Кілічэкам. Юдзельнічамі і чэмпіёнамі барацьбы, згуртаванымі радамі ішла ў наступленне на беларускіх акупантаў. У перамогах Чырвонай арміі немалую ролю адыгралі большэвіцкія газеты, патхаваныя чырвоных байцоў і працоўнае насельніцтва акупанцкіх мястэчак і вёсак, якое дапамагала Чырвонай арміі на героічную барацьбу, на новыя перамогі.

Помніцца мне «**Красноармейская рос-та**» — друкаваная насценная газета — выданне Заходняга фронту. У часе вайны з беларускімі «Красноармейская

КРАСНАЯ ЗВЕЗДА

№ 25 (25) Понедельник, 7 июля 1920 года.

Внимание! Уничтожим подлых гадов-убийц и дингателей!

Известно, что члвчскн снм...

Нумар «Красной звезды» — газеты палітаддзела рэвалюцыйнага 13 арміі за 7 ліпеня 1920 года. Нумар заклікае змагацца з польскімі шляхтай, якая спаліла горад Бярэсць.

роста» была арганізатарам і агітатарам. узнімаўшым баявы дух байцоў, камандзіраў і палітработнікаў Заходняга фронту. Яна апісвала барацьбу і жыццё Чырвонай арміі, выходзіла кожнага баяца, дапамагала мясцоваму насельніцтву тыла зразумець усю сур'ёзнасць нашай барацьбы з белапольскімі акупантамі. Яна мабілізоўвала на барацьбу з дэзертырствам, з бандытызмам у тылу, дапамагала рэўкомам у іх рабоце.

З кожным днём рос партызанскі рух у акупаванай белаландыі Беларусі. Партызанскія і чырвонагвардзейскія атрады пачалі вайну супроць палаякаў. У газеце «Красноармейская роста» наведвалася, што ў Менску штодзень паўстаўшых. Газета наведвала аб тым, што напымі партызанскімі атрадамі і паўстанцамі ў тылу праціўніка ўварзаны масты, пасажырскі рух і рух эшпа-нонаў у напрамку Менск — Беласток спыніўся.

2 ліпеня ў сваім перадавым артыкуле «Красноармейская роста», наведвалася аб партызанскай барацьбе, аб паўстаннях у акупаваных белаландыях мясцовасцях, пісала: «Чырвоная Беларусь ідзе ў нагу з рускім працоўным і працоўнымі ўсёмо свету».

Юнігам нацыста паходзі супроць белапольскіх акупантаў. Пісала газета: «Ліжнецы» «вынімаць ад белапольскіх паноў не толькі рушні і амуніцыю, але і Польшчу». «Ударым па Варшаве!».

На старонках «Красноармейской роста» расказвалася аб жудасных здзеках белапольскіх акупантаў над працоўным насельніцтвам. Не артыкулы працягваліся на мітынгах чырвонаармейцаў, на мітынгах селян у вёсках. Калі газета наведвала, што белаландыя спалелі Барысаў, спалены і разграблены такія-та вёскі, чырвонаармейцы і камандзіры на мітынгах выносілі сваё рашэнне аб правядзенні збораў у дапамогу пацярпелым ад пажараў, грабнякоў і здзекаў белапольскіх акупантаў.

Апачасова газета наведвала аб той рабоце, якую савецкая ўлада праводзіла па забеспячэнню сем'яў чырвонаармейцаў і чырвоных партызан. 2-гі Смаленскі губернскі з'езд саюзаў вышесрашчана забяспечыць усе сем'і чырвонаармейцаў харчамі і іншымі відамі матэрыяльнай дапамогі. На з'ездзе работнікаў асветы ў гор. Сяліно было прынята рашэнне аб культурным абслугоўванні сем'яў чырвонаармейцаў і дапаможа ім у ліквідацыі няпрамацкасці.

Тамі наведвалі газеты ўспаміны іх байцоў, патбалювалі іх патхнілі на германскую барацьбу з акупантамі.

Газета абавязвала матэрыялы і наведвала разлажэнне польскай арміі. Газета друкавала вытрымкі з пісьмаў салдат польскай арміі да сваіх сем'яў. Яны пісалі, што ваяваць не хочуць, што ім няма за што ваяваць, што яны ідуць на смерць не самі, а што іх голіць у бой буржуазія, памешчыкі і купцы.

Чырвонаармейскі друж тварыўся са-

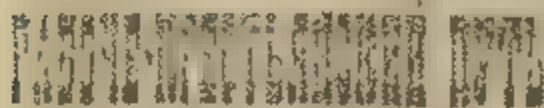
мімі байцамі. Дзесяткі і сотні байцоў камандзіраў і палітработнікаў прымаці ўдзел у іх сваімі допісамі, расказа-мі. Пісаў у газету і я. Памытаю, напісаў я некалькі артыкулаў аб тым, як мы выканалі адну з баявых аперацый. Гэтыя артыкулы былі змешчаны ў газеце «Красный фронтовик». Я тады быў малаграмацым і не мог лагічна выказаць

Przebieg wojny polsko-radzieckiej
BILET WEJŚCIA
do
Rozwójskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowietkiej.
Z biletu wchodzić można do wszystkich miejsc, gdzie odbywają się zjazdy, zloty, zloty i inne imprezy kulturalne i sportowe. Bilet jest ważny do czasu zakończenia wojny. Właściciel biletu zobowiązany jest do zachowania go do czasu zakończenia wojny. Bilet jest ważny do czasu zakończenia wojny. Właściciel biletu zobowiązany jest do zachowania go do czasu zakończenia wojny.

ПРОПУСК
в Российскую Социалистическую Федеративную Советскую Республику.

Владельцу бiletа разрешается входить на все собрания, митинги, концерты, спортивные мероприятия и другие культурно-массовые мероприятия, проводимые в период войны. Билет действителен до окончания войны. Владелец билета обязан сохранить его до окончания войны.

Лістоўка-пропускі, якая распаўсюджвалася ў тыле белаландыяў. Пропускі гарантавалі кожнаму салдату польскай арміі поўную недатыкальнасць пры пераходзе ў Чырвоную армію.

Белавіцкі Друк Тых Дзён

БЕДНЯК

«Рабоча-крэстьянскі путь» — орган барысаўскай павятовай парттройкі і павятовага рэвікома і газета «Бедняк» — орган Барысаўскага павятовага выканаўчага камітэта рабоча-сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў.

1919 год. Белавіцкі захапілі горад Барысаў і вакольнія вёскі. Следам за рэгулярнымі вайсковымі часцямі з'явіліся карныя атрады, жандармерыя. Пачалася расправа буржуазіі над рабочымі Барысава, над вясковай беднатай.

Беднату тэрарызавалі за разабраную ў першыя дні савецкай улады жывёлу, за падзеленую зямлю графаў Тышкевічаў і буйных землеўласнікаў Ваньковічаў. Ад беднаты вымагалі:

— Вярнуць плу зямлю, на якой жывёлу.

У Барысаве кідалі ў турмы рабочых, запаленых у спачуванні большэвікам, ва ўдзеле ў рабочых дружынах, якія дапамагалі абараняць горад ад белавіцкага. Армія жандараў славала па вуліцах і завулках.

У ПАППОЛЛІ ЗАІСКРЫЛАСЯ ЖЫЦЦЕ.

Тав. Ю. Элькінд, які зараз працуе на адказнай палітычнай рабоце на МББ чыгуны, успамінае, як у кастрычніку 1919 г. ва ўмовах тэрору і гвалту белавіцкага, стварылася ў горадзе падпольная група камуністаў. Разам з камуністамі пайшлі ў падполле комсамольцы і беспартыйная камуністычная настроеная моладзь. Яны разгарнулі прапаганду сярод раскватраваных у горадзе

белавіцкіх салдат, рабочых горада і сялян вакольных вёсак.

Члены падпольнай групы пачалі наладжваць чытку камуністычнай літаратуры. Але што чытаць? У кіраўніка падпольнага камітэта тав. Элькінда не аказалася ніякага запаса літаратуры. Была толькі адна брашурка аб комсамоле Літвы і Беларусі ды некалькі камуністычных лістовак і адозваў.

На нарадзе групы рашылі накіраваць за літаратурай двух чалавек у Крупкі Паслаці тт. Савельзон і Клібанаву. Два дні яны ішлі ў Крупкі, туляючыся па загор'ю. І вось 2 пуды рознай камуністычнай літаратуры атрымана. Пасланцы ідуць назад у Барысаў. Хаваючыся па хмызняках і балотах ад праследвання жандараў і шпікоў, маладыя падпольшчыцы даставілі літаратуру ва ўмоўленае месца.

Уплыў падпольнай камуністычнай групы на працоўнае насельніцтва з кожным днём ўзрастаў. З'явілася неабходнасць папаўнення запасаў камуністычнай літаратуры за кошт друкавання на шпірографе лістовак і пракламацый. Тав. Элькінд расказвае пра адвагу маладых хланцоў, якія пад носам у жандармерыі наладзілі друкаванне адозваў на шпірографе.

Было гэта на кватэры маладога падпольшчыка тав. Розенблюма. Толькі

што пачалі друкаваць лістоўкі. Рантам трывога. У суседняй кватэры з'явіліся жандары. Пакуль яны абшуквалі суседня пакой, падпольшчыкі знішчылі ўсе сляды сваёй работы і стварылі ўражанне, нібы яны рыхтуюцца да экзаменаў.

Быў і такі выпадак. Тав. Элькінду ўдалося нейкім чынам украсці ў кватараваўшага ў іх доме польскага афіцэра некалькі камуністычных лістовак. Гэтыя лістоўкі раскідваліся большэвікамі ў раёне размяшчэння польскіх войск. На гэты раз лістоўкам не давялося трапіць да свайго спажывацкага пункта польскага салдата. Лістоўкі былі падобраны афіцэрамі. Тав. Элькінд скраў іх і праз некалькі дзён гэтыя лістоўкі і адозвы, разам з дзесяткамі перадрукаваных з іх копій, ужо распаўсюджваліся па гораду, сярод раскватараваных белапольскіх часцей.

ЗА СУТКІ АДНАВІЦЬ ДРУКАРНЮ.

Прыпоў 1920 год. Вяна. Над Стара-Барысавам яшчэ рвуцца знарады апошніх стрэлаў белапольскіх гармат. Яшчэ глеюць напаялішчы аграбленага і спаленага горада, а ў глыбокім падполлі старыя друкары ўжо гутараць аб шрыфтах, аб захаванні станкоў і стварэнні паліграфбазы для будучых большэвіцкіх газет.

Горада адгукнуліся на заклік падпольнай камуністычнай групы тт. **Левін і Капілевіч**—маладыя друкары невяліччай саматужнай друкарні Шэйномава. З юнацкім запалам яны ўзяліся за выданне невяліччай адозвы да рабочай моладзі Барысава.

Над націскам Чырвонай арміі, пры актыўнай дапамозе чырвоных партызан, горад Барысаў ачышчаны ад белапаліцтва. Пачалі фармавацца органы Совецкай улады і паўстала задача неадкладнага выпуску мясцовай большэвіцкай газеты.

Прадстаўнік саўнархоза сабраў некалькі наборшчыкаў і друкароў з былых невялічкіх прыватных друкарань горада і даў дырэктыву:

— За суткі аднавіць друкарню Шэйномава.

Накіраваліся ў друкарню. Аказалася, яна ўшчэнт зруйнаваная белапаліцамі пры адступленні. Жыхары суседніх двароў расказалі, як белапаліцы раскідалі па ўсёй друкарні шрыфт, як потым цягалі ў памяшканне салому і ставілі копей. Кошч прастаялі дзень-два і

ад друкарні не асталася ніякага следу.

С. Шмідт і С. Альшыц—старэйшыя наборшчыкі Барысава, якія і па сёння працуюць у друкарні раённай газеты, пакапаліся ў гняі і знайшлі некалькі літар. Паглядзелі глыбей—знайшлі больш. І так за суткі, выбіраючы па адной літары, сабралі частку шрыфта. База для выдання газеты была на палову створана.

ДНІ І СПРАВЫ ГАЗЕТЫ «БЕДНЯК»

Церад намі пажоўклых разрозненых нумары газеты «Бедняк»—органа Барысаўскага павятовага рэўкома. Далей «Известия», «Рабоче-крестьянский путь», «Партлисток», «Юная мысль». Вось газета «Коммунистический труд»—орган павятовага бюро профсаюзаў. Яна—прадукт арганізаваных у друкарні штотыднёвых суботнікоў. Газета на працягу 2 год шабіралася і друкавалася дармова. Вось выдаваемы ў Барысаве ў 1920 годзе літаратурна-палітычны журнал «Заря молодежи». А вось і газета нямецкай камуністычнай групы ўсходняй арміі—«Дэр рэтэ зольдат». 8 назваў васьмі большэвіцкіх газет, што выдаваліся ў Барысаве ў 1918—1922 г.г.

Сянімаўся на газеце «Бедняк». Чатыры невялічкія старонкі, тоўстая жоўтая папера, небагатае паліграфічнае афармленне. Але якім палкім агнём большэвіцкай праўды і нянавісці да класавага ворага гарыць кожнае слова.

Краіна толькі што пачала залечваць раны імперыялістычнай і грамадзянскай вайны, раны, нанесеныя белапольскай акупацыяй. «Бедняк» яшчэ заклікае працоўнае сялянства на ліквідацыю астаткаў белагвардзейскіх армій і бандыцкіх гнёзд на заходніх межах Совецкіх Рэспублік. Газета заклікае «дапамагаць Чырвонай арміі», «ачышчаць лясы ад бандытаў і дэзертыраў». Газета друкуе прыгаворы судоў над злымі дэзертырамі, папярэджае ўсіх, хто ўкрывае бандытаў.

Але адначасова ў «Бедняку» пачынаюць з'яўляцца заметкі, якія ілюструюць палітычнае і культурнае жыццё павета. «Аб клубе», «Валасная беспартыйная канферэнцыя», «Аб дапамозе сельскай гаспадарцы», «Дармовыя відовішчы», «Аб нашай клубнай рабоце», «Работа Данецкага басейна», «Грамадс-

кія гароды», «Жыццё па-новаму» — вось толькі невялічкі пералік замітак «Бедняка», які даволі характарызуе круг пытанняў, узнімаемых газетай ужо ў першыя дні пасля ліквідацыі белапольскага фронту.

Люты 1921 года. Газета мабілізуе працоўнае сялянства на сустрэчу першай сяўбы ва ўмовах мірнага жыцця краіны.

«Страшная вайна за вызваленне рабочых і сялян ад улады панюў і гандляроў-купцоў скончана. Гэта вайна знішчыла значную частку сялянскага інвентару і сельскагаспадарчых машын. Акупанты захапілі і вывезлі многа коней, калёс і іншага інвентару...

Сельскаму выканаўчаму камітэту трэба ведаць, колькі неабходна насення і колькі чаго засеяць. Сяляне-ж павінны прыйсці свайму выканку на дапамогу. Задача часу заключаецца ва ўзняцці вытворчасці ян у вёсцы, так і ў горадзе».

Газета спыняецца на велізарнай ролі ў веснавой сяўбе існаваўшых у той час пасеўных камітэтаў, выступае на абарону бедняка ад мірада-кулака.

«Улада рабоча-сялянская не можа дапусціць, каб бедныя сяляне не засеялі свайго поля, каб удовы і чырвонаармейкі былі пакінуты без дапамогі і падтрымання, каб маламоцныя сяляне звярчаліся да багачоў і спенулянтаў за дапамогай і пападані ў іх набалу... Пасеўныя камітэты будуць імплеаціцца дапамагчы сялянству вэсець свае палі, апрацаваць свае гароды, палепшыць садоўніцтва».

Прамысловым цэнтрам і трыспарту не хапае паліва. Уся рэспубліка ўключылася ў пошук за дрывы. «Бедняк» звярчаецца да працоўнага сялянства з заклікам:

«На баявым фронце грамадзянскай вайны, вы, сяляне, паказалі сваю сілу і моц рэволюцыйнага народу перад тварам крываваых драпежнікаў усяго свету, перад тварам памешчыкаў і польскіх панюў. Але вось другі вораг незаметна падкраўся і гатоў замерыць голадам усю краіну, — гэта недахват паліва на чыгуны».

Каля чыгунак у лесе загатоўлена вельмі многа дроў, трэба толькі вывезці гэтыя запасы з лесу і даць яго чыгун-

цы. Савецкая ўлада абавязвае вас, грамадзяне вёскі, напружыць усе сілы на вывазку дроў».

Разнастайнасць тэматыкі, актуальнасць пытанняў і аператыўнасць замітак «Бедняка» — усё гэта рабіла газету масавай, папулярнай. Ужо ў 1920 г. у газеце «Бедняк» быў уведзены пастаянны аддзел «Партыйнае жыццё». Час ад часу змяшчаліся фельетоны на мясцовыя тэмы, цэлыя старонкі, а часамі і больш, займалі пісьмы рабочых-кораў.

Газета з нумара ў нумар змяшчала аператыўную зводку з фронту «Красный фронт». Але гэта ніколі не перашкаджала газеце ў тых-жа нумарах гаварыць аб адкрыцці новых хат-чыталень, аб дзіцячых яслях, аб школах.

Газета ўжо тады друкавала «Куток жанчыны-работніцы» і адлу са сваіх старонак адводзіла для рэгулярнай «Старонкі моладзі».

«Моладзь прагнулася ад сну, у які была загнана гнётам польскай шляхты і шырокай хваляй хлынула ў саюз», — пісаў «Бедняк», пачынаючы выданне «Старонкі моладзі».

Прайшло 15 год. Пад большавіцкім кіраўніцтвам ленінскай партыі працоўных Барысаўшчыны дабіліся велізарных гаспадарчых і культурных перамог. Спажыны і зруйнаваны белапольскімі акупантамі Барысаў вырас у буйны прамысловы горад Савецкай Беларусі. Звыш дзесяці новых фабрык і заводаў, дзесяткі сярэдніх беларускіх, польскіх і ўкраінскіх школ, індустрыяльных, сельскагаспадарчых і педагагічных тэхнікумы красі і горіст сённяшняга Барысава. Правільнае адміністрацыйнае і культурнае кіраванне і спрыяе буйнаму росту культуры ўсіх працоўных, якія насяляюць Барысаўшчыну.

На руінах і паялішчах вырас новы савецкі Барысаў. Пад кіраўніцтвам ленінскай партыі рабочыя, калгаснікі і ўсе працоўныя Барысаўшчыны будуць новае, радаснае жыццё, змагаюцца за новыя перамогі свайго раёна — аднаго з перадавых раёнаў Беларускай БССР

ДЗЕМ'ЯН БЕДНЫ АБ БЕЛАПАЛЯКАХ

★ ★ ★

МІХ. БЕНКЕР

★ ★ ★

Дзем'ян Бедны — наш да апошняя крывішкі, пролетарскі паэт. Яго заслугі перад савецкай літаратурай выключна вялікія. У яго асобе «паэзія магчыма ўпершыню ў гісторыі так ярка звязала свой лёс з лёсам чалавецтва, якое змагаецца за сваё вызваленне» (са звароту ВЦВК да Дзем'яна Беднага ў сувязі з узнагародай яго ордэнам Чырвонага сцяга).

Баявое значэнне работы Д. Беднага было асабліва выдавочным у гады грамадзянскай вайны. Дзем'ян Бедны аб'яўляў чужым не ўсе франты і ў патрэбны момант умеў натхніць нашых байцоў смелай падбадзёрваючай песняй, заклікам да выканання абавязку, самой сваёй прысутнасцю.

Чым тлумачыцца дзейнасць агітацыі Д. Беднага, яе незвычайная даходчаснасць?

Па-першае, Дзем'ян адразу «хапіўся» за сутнасць з'явы, ён дабіраўся да яе сарцавіны, чотка характарызуе яе палітычна.

Па-другое, класавую левінскую праўду Дзем'ян абзякаў у яркую мастацкую форму, даступную мільёнам. Невыпадкова Дзем'ян Бедны такі блізкі «фальклору», к частушцы ў асаблівае.

Захаваліся шматлікія сведчанні магучага ўплыву Д. Беднага на яго чытачоў. І калі на словах Маякоўскага «паэзія — сцяг, верш — бомба», то паэзія Дзем'яна была і тым і другім. Вельмі навучальны вось гэты эпізод у выданнях самога Дзем'яна.

«Мне ў часе наступлення Юдзешча на Ленінград прыйшлося за некалькі гадоў падрыхтаваць песню, вымейваючую белавардзейскія талкі. Прымаўшы па міжнароднаму тэлефону маю песню таварыш сярод прыёму тэлефанаграмы гаварыў:

— Пад Лігавам гарматы бухаюць.

— Чутно ў рэдакцыі?

— Чутно.

А я зноў дыктую:

— Ванька, глянь-ка: танька,

танька

— Не ўйдець от нас небось.

Как пальнет по таньке Ванька.

Танька, глядь, колеса врозь.

ДЗЕМ'ЯН БЕДНЫ

Как пан поклял польского мужика
Яна

Убивать русского мужика Ивана.

И как Ян, сообщив с Иваном,

Порешили расправиться с польским
паном.

Вершы Дзем'яна Беднага про тое, «Кан пан покляў польскаго мужика Яна убиваць русскаго мужика Ивана, и кан Ян сообщив с Иваном порешили расправиться с польским паном». Вершы, выданыя асобнай кніжнай, распаўсюджваліся на фронце.

— Я наўмысна напісаў «Танька», «глядь», бо ведаў, што байцы абавязкова «глядь» у другое сугучнае слова пераробяць, у сваё значымае, абразлівае і поўнае пагарды да баявых «та-

нек». Такі мой прыём не ўказан ніякімі кіраваннямі па паэтыцы, але ён быў апраўдан сваёй сапраўднасцю. Байцы смяяліся, бадзёрыліся і перлі на «танек». К паэтычнай рабоце ў поўнай меры прымяніма формула: мэта апраўдвае сродкі. Усе сродкі добрыя, калі яны доора ўплываюць на чытача, калі яны трапляюць у цэль».

Пранікаючы ў лагэр белых, вершы Д. Беднага рабілі вялікае ўражанне на салдат. Аб гэтым красамоўна сведчыць выпадак, апісаны ў артыкуле аб творчасці Дзем'яна.

У часе наступлення Юдзеніча на Пецербург белымі быў заняты адзін гарадок. Пры адступленні адтуль чырвоныя злышчлі—выпадкова ці наўмысна—грамафон з пласцінкамі песень Д. Беднага. Салдаты Юдзеніча дабраліся да пласцінак і... замест таго, каб з абурэннем разбіць іх або аддаць начальству, наладзілі падпольны большэвіцкі агітпункт. Завесілі шынеямі вокны, паставілі вартавых на вулцы, каб рантоўна не пагранулі афіцэры і атрымлівалі асалоду ад забароненай музыкі і паэзіі. А грамафон хрыплым басам павучаў:

«Вся — в ряды большевиков.
Собирай всех батраков.
Эх-ма!
Собирай всех батраков,
Напирай на кулаков.
Эх-ма!»

Само сабой зразумела, наслухаўшыся такой паэзіі, салдаты не жадалі класіфіцыцы за «веру, цара і айчыну».

Побач з гэтым мы ведаем факты, калі асобныя «ніжнія чыны», пад уплывам паэзіі Дзем'яна Беднага здраджвалі белым і рашуча пераходзілі на бок чырвоных.

Штодзённая газета палітэдадзела рэдакцыі савета 16 арміі за 12 ліпеня 1920 года з паведамленнем, што «Мінск взят».

Дзем'ян Беды напісаў вялікую колькасць твораў аб грамадзянскай вайне і рэвалюцыі:

«Вот всеелыя, живые
Вам частушки фронтовые.
Эх дуда, моя дуда
Подходи, народ, сюда!»

І народ «падыходзіў», слухаў бойкія хлэсткія словы частушкі.

«Эх, мапина, эх мапина!
Как Деникин то скотина
Ай люли, люли, люли,
Лезет, сволочь, в короли».

Растлумачваючы значэнне таго ці іншага факта, умацоўваючы боездольнасць чырвонаармейскіх часцей і ўзнімаючы іх ваяўнічы дух, Дзем'ян Беды звараचाўся таксама да «ніжніх чыноў» белагвардзейскіх банд.

Пры гэтым Дзем'ян Беды пастаянна ўказваў на тое, што ніжнія чыны, здурманеныя панамі, сталі на фальшывы контррэвалюцыйны шлях.

Гэтыя матывы мы выразна пачуем у вершах, прысвечаных панскай Польшчы. Разграмляючы польскіх паноў і іх саюзнікаў, заклікаючы чырвонаармейцаў да непрымырнай барацьбы з класавымі ворагамі, Дзем'ян Беды зварачаўся і да ашуканых братоў па класу, заклікаючы іх стаць на абарону савецкай улады.

«Хлопам надо торопиться
(Мой совет не так уж нов),
Чем с народом русским биться,
Надо бить своих панов.
Братья, крепко в толк возьмите,
Намотав себе на ус:
Мой рассказ о пане Кмите
Для панов—не сладкий кус.
Кмита панствует поныне,
Но паны поднимут вой:
Дескать в сейме и в помине
Нет фамилии такой.
Я панам не дам пакою,
Скажет мой правдивый стих,
Под фамилией какою
Кмита прячется у них?
Да один ли только Кмита?
Есть почище образцы.
Едет пан, за паном свита:
Все такие-ж подлецы.
Братья хлопы, зное зелье
Время вылопоть сполна.
Шляхта пир, а вам похмелье,
Шляхта жир, а вам война».

НА ПОЛЬСКИЙ ФРОНТ

К. Ком. Л. Р. К. П.

За польским паном
идет русский помещик
вспомни это, крестьянин!

Плакаты політкіраўніцтва рэвалюцыйна-рабоча-сялянскай рэспублікі, якія распаўсюджваліся ў дні грамадзянскай вайны, з'яўляліся магутнай зброяй у барацьбе з беларэліжамі.

Бьются вы панам в угоду
А ведь счастье у дверей:
Только панскую породу
Уничтожьте поскорей.

У другім. вершы, асаглаўленым «По-
кидайте, хлопны, панские окопы» Дзем'
як Бедны ўсклікае:

Хлопы! Польша милой
Чтобы не стать могилой,
Шляхту жгите.
Помогите
Вашей Польша милой.
Только с новой властью
Путь для Польши и счастьем,
Не шляхетской,
А советской.
Вашей, хлопны, властью.

Паэт-мэсавік, паэт-трыбун. Дзем'я і
добра разуме значэнне алегорыі і па-
этычна апаказанні. Дзякуючы гэта-
му прыёму, ідэі, правадзімыя Д. Бе-
дны, сталі вельмі яшчэ больш кан-
крэтнымі і нагляднымі.

Вось перад вамі «гісторыя пра поль-
скага пана Гаярыя, пра пяцічаснага
халопа-шляхты і пра віслінскага рыка».
Гэта вельмі навучальная гісторыя аб
нікчэмным стане, які праз халопа даста-
розныя бліжэй.

Было так: халоп злавіў у Вісле рака
«вылінай залатой кліпшай». Рак
«Отпусти, говорит, меня в воду,
Дай мне жизнь, говорит, и свободу,
Если вновь меня в Вислу ты бросишь,
Дам я выкуп какой ты не спросишь».

І вось, дзякуючы гэтаму «віслінска-
му» раку, халоп набыў для свайго
«шчасця пана» велізарнае багацтва. У
пана не было «прыстойнага вядра» для
натуральных патрэб, але з дапамогай
халопа ён дастаў дом, майтак і многа
служак. Але алетыт пана Гаярыя рос
з кожным днём.

Отхватить мы должны у соседки
Все, на что наши зарились предки:
Всю Литву, Беларусь, Украину,
Пусть Москва перегнет тогда спину,
И послов присылает с повинной.
Але не суджана было ажыццёвіцца
гэтай мары польскага пана:
Ему мерещится Москва,
Он вёл на нас панов ораву,

ПЕРШЫЯ РЕДАКТАРЫ „ЗВЕЗДЫ“

Тав. КНОРЫН.

Тав. МЯСНІКОУ.

Но мы сказали: «чорта с два!»
И чуть не в'ехали в Варшава.
(«За Вислу»).

Пан Ганоры астаўся для разбітага
карыта. Сапраўднасць жорстка пасмя-
ялася з яго «акупацыйных» планаў.

У гэтай выдатнай казцы вы пачуеце
матыў пагарды да тых халонаў, якіх
гнуць перад папамі співы і «цмокаюць
панскія рукі». Дзем'ян Бедны кліча тых,
«кто молод і честен»:

Встаньте, братья! Уж время пришло.
Поднимайтесь за правое дело,
За свободу рабочего люда,
Пусть погибнет Пилсудский-Иуда.
Он повёл вас дорогой позной,
Он вас предал злой шайке
вельможной.

Пусть погибнут паны и подланны,
Забирайте их земли и банки.
Власть навеки пусть згинет
шляхетская.

И да здравствует Польша советская!

Узрыўчатай сілай уладаюць вершы
Дзем'яна Беднага. Гэта «трамавая» па-
зія, насычаная найвялікшым рэвалюцый-
ным запалам.

Неабходна заўважыць, што вершы аб
«бедаі Польшчы» адносяцца да ліку
лепшых твораў, напісаных Д. Бедным у

баявой абстаноўцы грамадзянскай вай-
ны. Дзем'ян Бедны ідзе ў гэтых вер-
шах па лініі абатульненняў. Яго Іміта
— яркі закончаны тып, увабляючы са-
бой найбольш характэрныя рысы поль-
скага панства (і ўсёй контррэвалюцый-
най буржуазіі). Вялікай абатульняю
сілай адрозніваецца вобраз халона.

Прыгожыя, з вяткай тыражнасці і
незвычайнай сілай большыцкай думкі,
вершы Дзем'яна Беднага зрабілі сваю
гістарычную справу. Яны дапамагалі
актыўна змагацца з беларускімі аку-
пантамі, з ворагамі рабочага класа. І
сёння, ўспамінаючы гераічную бараць-
бу працоўных за вызваленне Беларусі
ад беларускаў, хочацца сказаць Дзем'-
яну імем яго чытачоў.

— Дзякуй, паэт. Мы памятаем і цэ-
лым тваёй работу, выключную па скай-
му размаху і гістарычнаму значэнню.
Перачытваючы твае вершы аб грама-
дзянскай вайне, мы яшчэ і яшчэ ра-
іранікаемся замілаваннем і ўдзячнас-
цю да правадыроў нашай партыі **Леніна**
і **Сталіна**, якія ператварылі Расію—тэту
велізарную ў мінулым «турму народаў»
— у квітнеючы оазіс сацыялістычнага
будаўніцтва.

Расказ старога метранпажа

Гдаля **Эйдэلمان** — старэйшы метранпаж «Звязды». 9 жніўня 1932 года — у дзень 15-гадовага юбілея «Звязды» — тав. Эйдэلمان разам з другім старэйшым наборшчыкам тав. **Анташкевічам** узначаленыя ордэнам Чырвонага працоўнага сцяга. Свой пятнаццатгодны юбілей, як старэйшага метранпажа «Звязды», тав. Эйдэلمان адзначыў тады ўступленнем у рады КП(б)Б.

Заглянем у мінулае, у дні, калі «Звязда» — орган ЦК КП(б)Б — набірала-ся ў адным невялічкім пакоі былой земскай друкарні, калі яна вярсталася пры звычайнай газоўцы ці свечках, або пры святле распаленых абрыўкаў паперы.

Студзень 1918 года. Дырэктар паліграфтрэста тав. **Стронгін** звярнуўся к наборшчыку друкарні Тасьмана тав. Эйдэману з прапановай пайсці вярстаць большэвіцкую «Звязду». Умовы работы былі надзвычай цяжкія. Без абсталявання, пры адсутнасці неабходных шрыфтаў і нармальнага асвятлення, 10 чалавек пачыналі ў невялічкім пакоі работу па выпуску большэвіцкай газеты. У той час ніхто не ведаў, што такое машыны набор газеты, што такое ратацыйная друкарская машына. «Звязда» набіралася ручным спосабам, збітымі шрыфтамі, друкавалася на плоскай машыне, тыраж газеты не перавышаў 8 тыс. экзэмпляраў.

Тав. Эйдэلمان стаў метранпажам. Ён адчуў у гэтым новым прызначэнні і пачуццё вялікай адказнасці і разам з тым пачуццё нейкай самазадаволенасці. — Гдаля Эйдэману даручылі вярстаць большэвіцкую «Звязду» — гаварылі рабочыя.

32 І часта ў 3 і 4 гадзіны раніцы можна было заўважыць, як у невялічкім адведзеным для «Звязды» пакоі былой

земскай друкарні загараліся аганькі. Адзін з наборшчыкаў «Звязды» браў некалькі старых газет, запальваў іх калі дагарэўшая свечка і свяціў тав. Эйдэману, які дывёрстваў адзед «Последние известия».

Вёрстка і праўка палос скончана. Газета пашла на машыну. Тав. Эйдэلمان бярэ свежы нумар, бегла акідае вокам

якасць друку і яшчэ раз правярнуўшы ці ёсць выданы камюдактам горада пропуск на права хадзьбы па вуліцы да 6 гадзін раніцы, накіроўваецца на кватэру.

Прышоў 1919 год. Менск ажужаюць белалаякі. Ужо чуць, як за Пярэснай трапцаць кулямёты. Але ігноруюцца работа па выпуску большэвіцкай «Звязды». У невялічкім пакоі сённяшняга Дома працы ідзе спешная вёрстка. Яна маленькага стала стаць метранпаж тав. Эйдэман і хутка вымірае грань. Зараз дарага кожная хвіліна. Зараз не будзе ніякіх тэхнічных пераробак у паласе. Бо фронт за Пярэслай, бо ўночы чырвоная армія адступаючых часцей навіны быць падбеджаны большэвіцкай «Звяздой».

Тав. Эйдэلمان успамінае: — Было гэта ў чацвер. Лінія фронту прыблизілася к самому Менску. Ужо чуць, як за Татарскай слабадой ідзе пераспэлка. А ў невялічкім наборным цэху спешна афармляецца «Звязда». У 4 гадзіны ночы скончылі вёрстку і праўку. Газета пашла на машыну. Узяўшы адзін свежы нумар газеты з машыны, я накіраваўся дахаты. Спусціўся ўніз па Совецкай вуліцы, іду на мост. Раптам адкуль не вазьміся, выскакваюць белалаякі.

— Стой!

Я стаў. Падняў рукі ўверх і чакаю. І вось падбігае невялікі пазнаццаў і давай абшукваць мяне. Знайшлі свежы нумар «Звязды», пакрыцілі яго ў руках і нешта шэпчаць па-польску. А мне казалі, што я большэвіцкі агітатар і што са мной зараз-жа расправацца, укінуць у рэчку. І толькі шчаслівы выпадак выратаваў мяне. Міма імчаўся польскі афіцэр. Ён паклікаў да сябе салдат і загадаў неадкладна заняць новы пост. Я ж тым часам павярнуў у завулак і, ледзь пераводзячы дыханне, добраўся да кватэры.

Там, Эйдэльман успамінае, як пры яго актыўнай дапамозе выдаваўся першы нумар «Звязды» пасля белапольскай акупацыі. Пад паціскам Чырвонай арміі і акружэньняў Менск чырвоных партызан 11 ліпеня беланалікі пакінулі сталіцу Савецкай Беларусі. У спецыяльным парадку ўдарная група з некалькіх старых наборшчыкаў і друкароў пачала аб'ядноўваць прэсфры. У зыходзіх і так Эйдэльман Асехані вказалі прыватных друкарань, сабралі астаткі ўцалелых ад акупантаў кавы з шрыфтамі і на другі дзень чырвонаармейцы і працоўнае насельніцтва Менска ўжо чытаю друкаваны нумар «Звязды».

Прайшло 15 год з дня вызвалення Савецкай Беларусі ад беланалікаў. Тав.

Эйдэльман — адзін з старэйшых метраў пажыў «Звязды» — святкуе сваё шаснаццацігоддзе свята. Прайшло 15 год, як ён разам з мільёнамі працоўных Савецкай Беларусі вызваўся ад ярма белапольскай акупацыі. Мінула 18 год, як тав. Эйдэльман працуе ў «Звяздзе» ў якасці метрапжа.

Сёння тав. Эйдэльман выконвае абавязкі пачпога адміністрацыйна-друкарні. І позна ўночы, абходзячы новыя цэхі друкарні, абсталяваныя найбольшымі машынамі, тав. Эйдэльман параўноўвае паліграфічную базу «Звязды» з тым, што было 18 год назад. Быў невялічкі пакойчык, стаяла некалькі малых машынак, з боку столік для перэтка «Звязды». Газета друкавалася на плоскай машыне, тыраж яе не перавышаў 8 тысяч.

Прайшло тры пяцігодкі. Расла, пад кіраўніцтвам левінскай партыі Савецкая Беларусь, расла яе прамысловасць і сельская гаспадарка. І ад старой невялічкай каморкі, дзе набіралася «Звязда», не застаўся і следу. Сёння друкарня «Звязды» гэта будынак на ўмовах БССР паліграфічны камбінат з 6-цю лініямі, са сваёй цыркуляграфіяй, з 2 ратацыйнымі машынамі, 27 тысяч адбіткаў у гадзіну. Ёсць накіраваны рост паліграфічнай базы «Звязды» 92 тысячы націскаў, свецка перапрацаванай сучаснай большэвіцкай газеті з мільёнамі.

ДРУКАРНЯ «ЗВЯЗДЫ» СЁННЯ.

Унізе: работа наборнай машыны «лінацыя» справа: новая сельская ратацыйная машына, якая друкуе ў 1 гадзіну да 27 тыс. экз. «Звязды».

ЖЫВАЯ ПАМЯЦЬ АБ БЕЛАПОЛЬСКОЙ АКУПАЦЫІ

★ ★ ★ М. САНАЛОЎСКИ ★ ★ ★

—Ёсць ля-
жыць запух-
шай нагой,
якую трэба
ампутываць,
ціха естог-
не. Стогн
вырываецца
паміма волі

А тады жадней балела і не ста-
лаў Старасць. Ліха яе бяры. — вынавата
каля іх

Стары расказвае нам аб нядзіным
мінулым. Яго расказ—гэта ўрыва-
нновесці аб барацьбе рабочых і сялян
з беланалікамі за ўладу рабочых і ся-
лян. за савецкую Беларусь

Сын Цішкевіча Емяльяна Міхайлаві-
ча—Максім у 1920 г. быў партызанам.
У пералеску, што недалёка ад м. Грэ-
ла, збіраліся партызаны абгаварваць
планы барацьбы з беланалікамі, зносі-
лі зброю, распаўсюджвалі большэвіц-
кую літаратуру. Папракаў спачатку
стары Цішкевіч сына, што ён уцягнуў
ся ў небяспечную справу. Але пачалі
гаспадарыць паны, здэкваццэ над рэ-
бочымі і сялянамі забіралі беланалікі
агоннюю маемасць і незаметна Цішке-
віч Емяльян сам стаў спачуваць парты-
занам. І калі аднойчы сын Максім са-
раўся расклеіваць лістоўкі, бацька ска-
заў яму:

— Ціжка быць няграматнаму, а ну
прачытай, сынку, што ў ёй напісана.

І сын прачытаў яму большэвіцкую
адозву. Прагна лавіў стары кожнае сло-
ва. А калі скончыў чытаць сын і са-
раўся ісці расклеіваць, спыніў яго
бацька:

— Пачакай, сынку, адозвы расклею
сам я. Ты і так у іх на падзэрні

Надзеў рваную шыцельку, ячбраў
вазыху адозваў і стаў расклеіваць. І
пелы забор узій старога. Наклеіў іх на-
ват на афіцэратуры, якая знаходзілася
там. дзе зараз змяняецца пошта.

Чыста выканаў работу,—успамі-
нае Цішкевіч Емяльян,—задаволены
быў сын і яго таварышы партызаны
Быў маленькі брак у маёй рабоце—ня-
граматны, некаторыя адозвы наклеіў
з памылкамі. Але іх ўсё роўна ўкрадкі чыта-
лі. Паслаў я адозве, каб нічога не ве-
даць беланалікам, не плаціць ніяка-
га податку і збору. Тады я ўжо ўбачыў,
каля якая была большэвіцкі друк. Гэ-
тыя адозвы так загітавалі сялян, што
яны пачалі ўсе хваць ад беланалікаў
а самі хаваліся ў лесе бо іх прымуша-
лі скарэй адозвы сваё дабра.

Цішкевіч застагнаў і змоўк. Памаў-
чаўшы сказаў:

Пасля гэтага партызанам больш
сталі давацца мяне. Ведаў я, дзе дава-
ліся літаратура, зброя. А потым

Сонны ламутнілі вочы старога, калі
ён пачаў расказваць як расстралялі бе-
ланалікі Максіма ў ліку 14 партызан,
які арыштавалі яго самаго.

— Арыштавалі сына, услед забралі
і мяне. Павялі на ток і білі шамятамі
па пятках. Потым прымушалі хадзіць
на халоднаму тану, каб не зацямнілі
білі пабелі і зноў білі да нехрытомнасці.
Білі так, што аж польскія салдаты пла-
калі. А мне тады было 50 год. Выбілі 5
дзён. Але нічога з мяне не выбілі, нічо-
га не ведаў хоць і многа ведаў. З
таго часу бацька мае погі, а зараз во як
распухла нага,—паказвае ён і дадае:

— Гэта ўсё жывая памяць аб бела-
польскай акупацыі. Але не дарма зма-
гаўся я, не дарма загінуў сын і тысячы
сыноў працоўнага народу. Расце і квіт-
нее сацыялістычная рэжыма, заможнымі
становяцца калгаснікі ў большэвіцкіх
калгасах.

М Я Н Е Н А Т Х Н Я Л А БОЛЬШЭВІЦКАЯ ПАРТЫЯ І ЯЕ ДРУК

Наш партызанскі атрад аперываў да прыходу Чырвонай арміі ў раёне Капыля, Грозава, Цімавіч і Раманава (зараз Леніна). Мой абавязак быў—налажваць сувязь паміж асобнымі групамі нашага атрада і другімі партызанскімі атрадамі. Прыходзілася займацца і даслаўкай у атрад большэвіцкай літаратуры, і распаўсюджваннем яе сярод насельніцтва.

Многа мы даставалі большэвіцкай літаратуры. Аднак, попыт на яе быў такі гальны, што не мог задавоўваць мінімальныя запатрабаванні. Тады ў в. Банялёвічы, Капыльскага раёна, мы паставілі машынку і захавалі яе ў доме партызана-комуніста т. Салагуба. На ёй перадрукоўваліся лістоўкі, адозвы, якіх было мала экзэмпляраў, затым мы раскідвалі іх і раскідвалі ў людных месцах.

З прагнасцю чыталі працоўныя гэту літаратуру, якая заклікала да звяржэння беларускай улады, хоць за чытанне яе беларусы праследвалі амаль так, як за распаўсюджванне.

Тав. Леўша, Ясючэня Максім, Ясючэ-

ня Міхаіл і інш. (зараз калгаснікі м. Леніна) былі арыштаваны і папрабавалі беларускіх бізуноў толькі за тое, што іх злавілі за чытаннем большэвіцкіх лістовак.

Многа нам данамагла машынка для распаўсюджвання большэвіцкіх адозваў, лістовак, пракламацый. Але быў такі выпадак, што мы ледзь не страцілі яе. Аднойчы, калі я толькі вышаў з дома т. Салагуба, туды награнулі жандары. Усё перакапалі, абшукалі, але машынку не знайшлі.

Яна была добра схавана. Аднак т. Салагуб так вазі, што скоро ён памі-

З часу Лютаўскай і Окцябрскай рэвалюцыі ў Ленінградзе ўступіў у Чырваную гвардыю, я раён ўсходзяў і чытаў большэвіцкую літаратуру. Яна патхнула мяне, батрака, у барацьбе за савецкую ўладу, яна патхнула мяне і зараз. Я выпісваю і рэгулярна чытаю «Звяду», «Рабочы», раённую газету, даведваюся з газет аб быстрым роспе і ўмацаванні нашай гаспадаркі і аб недахопах, якія ў нас ёсць і якія звяшчаюцца.

СЕЛЬКОР-ЧЫРВОНАСЦЯЖАЦ А Л Е С Ь Р А Д З Ю К

— І мы ў ліку 170 хлопных байноў пайшлі ў тым беларускаму. 30 кілометраў ішлі балотамі і лясамі, хаваючыся ад парожай развелкі. Пайшлі па і

Ліск і вечаканым ударам разбілі беларускіх рэзервы. На фронце ў беларускаму пачалося замяшчэнне. Дзюгнун тыл.

Тав. Алесь Радзюк — сёння старшыня Зембіцкага сельсавета і актыўны селькор барысаўскай раённай газеты гукі на ўспаміны. І толькі часамі, пасля напружанай работы ў сельсавеце сядзячы ў познія вечары ў нардоме, ён апавадае хланцам аб гераічных днях змагання за Савецкую Беларусь.

Першая сустрэча т. Радзюка з беларушчамі адбылася ў 1918 годзе. Тав. Радзюк вярнуўся дамоў з Паўночна-заходняга фронту. Прыбылі ў Бабруйск. Леда падрыхтаваліся да адпраўкі, як эшалон быў ачэплен легіянерамі корпусу Доўбар-Мусніцкага. Трое сутак пратрымалі эшалон на станцыі. Потым раздзелі ўсіх, пакінуўшы ў адной брыгадзе, забралі зброю і адпусцілі.

12 лютага 1919 года тав. Радзюк у сваёй роднай вёсцы Лопвіца, Барысаўскага раёна, урачыста сустрэкаў першыя атрады Чырвонай арміі. А ў красавіку таго-ж 1919 года ён ужо зноў на фронце, у чадвертых варыяўскім савецкім палку. На фронце фармаваўся ўдарны атрад. У ліку лепшых 100 чырвонаармейцаў-беларусаў і 70 чырвонаармейцаў-кітайцаў і тав. Радзюк

Восень 1919 года. Цёмнымі беларускімі лясамі і непразрыстымі балотамі прабіраюцца ў тыл беларушчаў 170 лепшых байцоў. Іх узбраенне—вінтоўкі, гранаты і лёгкія кулямёты.

Атрад вядзе мясцовы матрос, чырвоны партызан. Перад атрадам пастаўлена задача—нечаканым ударам у тыл беларушчаў паралізаваць фронт, дэмаралізаваць перадавыя часткі.

Чаровная асеньняя ноч з 1-га на 2-е лістапада змянілася ясовой раніцай. Чырвоны дэсант набліжаецца да вёскі Ліпск. Разведка даносіць аб наяўнасці ў вёсцы вялікай моцна ўзброенай рэзервавай часткі беларушчаў. Атрад маскуюцца. Набываюць шапкі і яе кашу паўзучы адзіночнымі стралкамі. На чале аднаго з перадавых аддзяленняў — Радзюк Алесь.

Першы стрэл — сігнал да раптоўнага налёту і ў момант крыкі «ўра» зліліся з кулямётным агнём і стрэльбачымі выстрэламі. Упарта абараняліся беларушчамі, адстрэльваючыся з сялянскіх хат. Але паніка і страх ад нечаканага налёту смелых байцоў Чырвонай арміі зрабілі сваю справу.

Невялічкі чырвоны атрад у 170 чалавек захапіў у беларушчаў 250 палонных, шмат кулямётаў, баябамбётаў, коней, амуніцыі і рознага харчавання.

Пад аховай 16 смельчакоў камандзір атрада накіраваў 250 палонных і абозы з трафейамі праз фронт у тыл Чырвонай арміі. А астатнія 150 чалавек накірава-

ліся паражань з тылу перадавыя беларушскія часткі на фронце.

За гэту ўдалую аперацыю тав. Радзюк у ліку другіх 5 чалавек быў узнагароджан Рэвваенсаветам СССР ордэнам Чырвонага сцяга.

У 1922 годзе тав. Радзюк дэмабілізуецца. Два гады працуе на сельскай гаспадарцы, адначасова ходзячы ў заробкі на чыгунку.

У 1925 годзе ён ідзе працаваць у якасці раённага майстра. Прапрацаваў 6 год. Тут-жа пачаў ісці ў насцелную газету станцыі, потым з'явіўся ў газетай «Гудок».

Працуючы на чыгунцы, тав. Радзюк адначасова з'яўляўся членам сельскага савета. І вось у 1930 годзе яго выбіраюць старшынёй сельсавета. Для былога барацьбіта за Савецкую Беларусь на фронце прамадзянскай вайны пачынаецца новае поле дзейнасці — на фронце калектывізацыі сельскай гаспадаркі.

5 год працуе тав. Радзюк у якасці старшыні аднаго з перадавых у Барысаўскім раёне і ў БССР Зембінскага сельсавета.

У 1933 годзе Зембінскі сельсавет як адзін з лепшых у БССР па ўсебеларускаму конкурсу ўзнагароджан граматай ЦВК БССР.

Як стары селькор барысаўскай раённай газеты «**Большэвік Барысаўшчыны**» тав. Радзюк і па сёння не парывае сваёй сувязі з газетай.

Надаўна пры дапамозе раённай газеты «**Большэвік Барысаўшчыны**» тав. Радзюк правёў цікавае мерапрыемства — паход за культурную хату.

За час культурнага паходу 500 калгасных хат Зембінскага сельсавета былі выбелены і аклеены. Дзве вёскі азелянілі свае вуліцы; абсадылі 3 кіламетры дарогі дрэвамі.

Зараз тав. Радзюку — члену КП(б)Б з 1930 года — нашоў 39 год. Але ён не адчувае стомы ў рабоце.

— У гэтым годзе абавязкова пайду вучыцца. Мяркую паступіць у Вышэйшую сельскагаспадарчую камуністычную школу. Пасля вучобы дам дзя партыі і краіны ў дзеянне раз больш, чым зараз.

Такі шлях героя грамадзянскай вайны, селькора, старшыні перадавога Зембінскага сельсавета.

М.А.

НА НОВЫ ФРОНТ

★ ★ ★

Вл. КОЗЛЯН

★ ★ ★

Часта ўспамінае былы чырвоны партызан Усцін Арцём'евіч Парангоўскі 1920 год.

Крывёю і вогнішчамі пажараў дыміліся гарады і сёлы Беларусі. Войскі «Жэчы Пасполітай» агнём і мячом руілі навалі абшары пролетарскай краіны. Але нядоўга давялося гаспадарыць беларускай арміі. Пад націскам слаўных чырвоных палкоў і шматлікіх партызанскіх атрадаў пачалі беларускія паспешна адступаць.

У старым сяле недалёка ад Заслаўля сфармаваўся атрад Жана. Адным з першых добраахвотнікаў быў бядняк Усцін Парангоўскі.

З лесоў, балот печаканым кулямётным ліўнем партызаны наводзілі паліку на беларускія атрады. Не адзін раз стагналі балоты, хляпала вада, змешаная з крывёю, грывелі прыклады. І не адзін раз сотні палонных, зброя, агнявыя прыпасы пераходзілі ў рукі чырвоных партызан.

У старым сяле адначывалі польскія ўланы.

Толькі пачынала світаць. Шары туман зацягнуў ваколіцу. З абодвух бакоў ваколіцы грывнуў дружны залі. Суматоха, паніка. Перапужаныя нечаканым «візітам» палкі адкрылі беспарадачную стральбу, пачалі кідать гранаты. Але было ўжо позна. З двух бакоў вёскі, з агародаў, з-за хлявоў—адусюль меткія кулі пападалі ў ворага. Вось з-за гумна выбег ла вуліцу нізкарослы чалавек з вінтоўкай у руках. Ён прабег праз двор да плоту і, прысеўшы на калена, пачаў «ачышчаць» вуліцу ад перапалоханых жаўнераў. У некалькіх кроках ад яго разарвалася варожая граната. Выбух. Нешта гарачае заліло іначак, закапала на расістую траву. Калі прышоў у сябе—на вуліцы грывелі песні. Партызан, гэта быў Парангоўскі,—прыціскаючы руку да разбітага твару, вышаў з засады да сваіх.

— 40 фурманак абозу, палкавая канцэлярыя, паручык, 150 знарадаў, 2 кулямёты і 76 палонных—вось трафей партызанскага атрада.

Адпрымелі кананады грамадзянскай ваіны. Апошнія беларускія палкі паспешна адступілі за мяжу.

Пачалося мірнае будаўніцтва.

У пачатку 1923 года Усцін Арцём'евіч паступіў на менскі машынабудаўнічы завод «Энергія»—зараз завод імя Варашылава. Лемяхі, падковы і рулічныя ліхтары—такія была прадукцыя рапешнага завода. А зараз складаныя свідравальныя і такарныя варштаты барыльцесты, багеры—тарфяныя камбайны выпускае завод імя Варашылава.

Дзесяты і сотні лепшых ударнікаў, пад кіраўніцтвам партыі аддана змагаюцца за новыя вытворчыя перамогі, за завод, варты ордэнаўскай рэспублікі. І сярод гэтых людзей—Парангоўскі—былы партызан. Цвёрдая рашучасць, пастойлівасць, уменне даводзіць пачатую работу да канца, званне члена вялікай партыі Леніна-Сталіна—гэта асталося ў Парангоўскага ад незабыўных дзён гераічнай барацьбы з беларускімі. Падарма Парангоўскі з'яўляецца няперэдактарам лепшай насценгазеты завода, лепшым ударнікам. Насценгазета «Молат» карыстаецца велізарным аўтарытэтам у цэху. Лі кожнага нумара газеты заўсёды пачына людзей. Не любяць і паважаюць.

Рэдактар прэміраванай на заводскаму конкурсу газеты, дэпутат Менгорсовета былы чырвоны партызан Усцін Арцём'евіч Парангоўскі на новым фронце з новай зброяй—удзельнічае ў грандыёзным будаўніцтве радаснага і шчаслівага жыцця.

— 11 ліпеня —урачыстасць працоўных БССР,—гаворыць Парангоўскі. Вялікае свята святкуе народ. І мы, чырвоныя партызаны, яшчэ раз успомнім у гэтыя дні гераічныя баі з беларускімі акупантамі, праварым сябе, сваю работу. У любы момант, калі патрэба будзе, зноў возьмем у рукі баявую зброю, грудзьмі станем на абарону свайго пролетарскай радзімы.

К. ФРАЛОЎ — рэдактар насценгазеты кап гасо «Чырвоныя Яромкавічы».

ПАМ'ЯТАЕМ АБ ТЫМ, ШТО ВАЯВАЦЬ ЯШЧЭ ПРЫДЗЕЦЦА

На ўвесь
район вядомы
наш калгас
„Чырво-
ныя Яром-
кавічы“
добрай пас-
такоўкай ў
ім абарон-
чай работы.

Гавораць аб нашых поспехах у аба-
роўчай рабоце, ніяк не змагаючыся пра-
боту сельскагаспадарчых і сацыяльных
друзей калгаса.

Арышчэцкая Асацыяцыя юнаў і дзя-
ўчат ўжо не першы год, але ў мінулы
год працавала досыць слаба. У мінулым
годзе мы рашылі ажыццявіць работу аса-
цыяцыі ў арганізацыі. Замесцілі ар-
тыкул у насценгазету. Комсамольцы
таксама абгаварылі гэта пытанне —
рашылі дашапагу Асацыяцыі.

Ік толкі аб'явілі аб арганізацыі
стралковага гуртка, адразу лік запісаў-
шыхся дасягнуў пяцідзесяці. Усе, што
запісаліся, выказалі жаданне рэгулярна
наведваць гурток. Характэрна тое, што
у стралковы гурток запісаліся не толькі
маладыя хлопцы, але і дзяўчаты і не-
каторыя выжылых калгаснікаў.

Нагледзім яшчэ, хто каго апа-
раціў на стральбе! — таварылі пажы-
лыя калгаснікі маладым. К таму ч.
калі набылі тры дробнакаліберныя він-
тоўкі, і мы пачалі займацца.

А сёння мы ўжо можам падвесці пер-
шыя рэзультаты нашай работы. **23 чле-
ны стралковага гуртка здалі нормы на
значок «парашылаўскі стралок».** Ся-
род першых значкістаў тры дзяўчаты —
Аніся Вараб'ёва, Вера Тасова і Галя
Ціханская.

Іны стралкоўцы выдатна, не горш,
чым лепшымі сваімі стралка-мужчынамі.
Або ўзяць нашу калгасную ваеніза-

ваную канюшню. Які яшчэ калгас не
Арышчэцкае мае такую канюшню, та-
кіх моцных і здаровых коней, як нашы!

Ініцыятыва стварэння ваенізаванай
канюшні таксама належыць нашым
селякерам і комсамольцам.

Чым жа вызначаецца наша каню-
шня? Чаму яна называецца ваенізаванай?
Таму, што даглядаем мы сваіх коней па
чырвоўгермейску, па-будзёнкаўску.

Займіце ў нашу канюшню. Пяршае,
на чым спыніцца ваша ўвага, гэта —
узровень пародак, чыстата. Але не толь-
кі знатковым выглядам вядома наша
канюшня. Уся справа ў тым, што коні
ў нас узорна сцігліваюцца. Мы ўважлі
прамысловы, навукова-ўдасканаленае кар-
мленне коней.

Кожную раніцу конюхі чысцяць ко-
ней. Таму коні нашы блішчаць, як
лялькі. Карменне, выданой, чыстка
коў яшчэ неабходзіцца яшчэ строгата
раскладу. А каб конюхі не аблыталі ч.
гу, на спяне канюшні вісяць галзінікі.

Усе конюхі — члены асацыяцыі
арганізацыі і займаюцца ў страл-
ковым гуртку. Вывучаюць таксама ас-
носы ветэрынарыі. У канюшні ёсць го-
тарынарыя аптэчкі і конюхі заўсёды
пры выпадку могуць аказаць першую
папамогу каню.

Наша калгасная насценгазета вялі-
кую ўвагу аддае догляду коней. Аб гэ-
тым піша наш старшы конюх тав. Сіль-
чанка, а таксама другія конюхі і ка-
лгаснікі палюводных брыгад.

Тавары нашы першымі дасягнулі. Бе-
зумоўна, мы вырабілі яшчэ не ўсё што
трэба зрабіць для таго, каб ператварыць
наш калгас у шэсцёрупальную кра-
пасць абароны. Але мы не спыняем ра-
боты. Нашы селякеры і ўсе калгаснікі
ведваюць аб падрыхтоўцы капіталістыч-
нымі дзяржавамі вайны супраць СССР.
Мы памятаем аб тым, што ваяваць яш-
чэ прыдзецца, і зробім усе магчымае
для ўмацавання абароны нашай маце-
ры-радзімы.

ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНЫЯ СУВ'ЯЗІ РАБОЧАГА КЛАСА ССР З РА-
БОЧЫМІ КАПІТАЛІСТЫЧНЫХ КРАІН, БРАЦКІ САЮЗ РАБОЧЫХ
ССР З РАБОЧЫМІ УОІХ КРАІН—ВОСЬ АДЗІН З КРАЕВУГОЛЬНЫХ
КАМ'ЯНЁЎ СІТЫ І МАГУТНАСЦІ РЭСПУБЛІКІ СОВЕТАЎ.

(СТАЛІН).

СОВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ У ЗАМЕЖНЫМ РАБОЧЫМ ДРУКУ

Пасля вызвалення БССР ад белалполь-
скіх акупантаў у рабочым і камуністыч-
ным друку пачалі з'яўляцца артыкулы
аб БССР. Галандская «Дэ трыбунэ»
(орган ЦК КН Галандыі) першым змяс-
ціла рад артыкулаў аб БССР, ас эканамі-
чным, культурным і нацыянальным
расвіце.

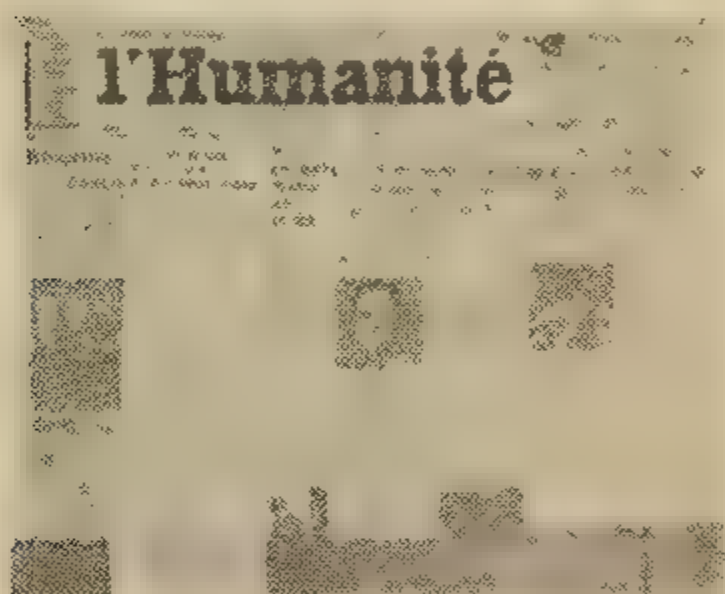
За «Дэ трыбунэ» вытывалі аб БССР
пачалі змяшчаць і многія камуністыч-

ныя і рабочыя газеты: англійскія «Дэй-
лі Уоркер Віклі», жаночая газета «Лэй-
сер Усман», «Уоркер» і інш.

У дзень свята юбілею іспаван-
ня БССР матэрыялы аб БССР змяшча-
юць апрача галандскай «Дэ трыбунэ»,
якая друкуе артыкул старшыні ЦК
БССР тав. Чэрваска, фінляндскія «Ты-
еданантайя», «Паналіпу», германскія
«Саммішэ арбайтар цайтунг», «Нэйе цай-
тунг», «Рур-Эхо». З старонкамі, прысве-
чанымі Беларусі, выходзіць «Васт-Свен-
ска Курырэн» (Гётэборг), «Геральд да
Эсперанто» (Германія), «Р. Л. Ф.» (Бал-
гарыя).

Рад артыкулаў аб БССР і пачаў па-
явіцца ў беларускіх рабочых змяшча-
ючых «Дэйлі Уоркер», «Новый мир», «Созна-
ние» — газета рабочых балгар форлаў-
скіх прапрамыслстваў, «Сутэн Уоркер»
(ЗША), «Гудэ Прэс», «Ды комуністыч»
(Чэхаславакія), «Юмэнітэ», «Урзір»,
«Морх», «Гегарло» (Францыя), «Рэтэ
фанэ», «Фрэйгайт», дзесяці пражані-
яльных і каля 25 фабрычна-заводскіх
газет.

Артыкулы аб БССР былі надрукаваны і
у газетах Мексікі, Уругвая, Перу, Ку-
бы, Аргентыны, газетах Афрыкі і Аўст-
раліі.

«Юмэнітэ» — цэнтральны орган комуні-
стычнай партыі Францыі.

«Усходне-шведскі кур'ер» — газета кому-
ністычнай партыі Швецыі.

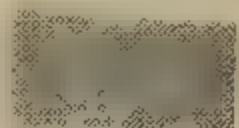

Газета гётэборскіх рабочых, якая
змяшчала рад артыкулаў аб БССР.

DAILY WORKER

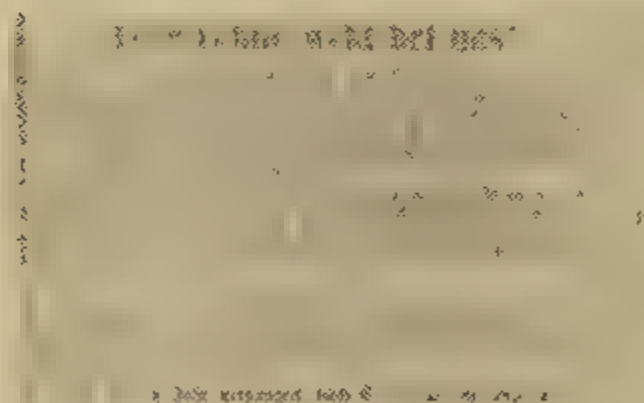
MARCH TO END SLAVE ACT

LONDON WORKERS TO 1937

«Дэйлі Уоркер» — центральны орган камуністычнай партыі Англіі.

Arbeiter Zeitung

Пісьмо налгаснікаў налгаса «Рассвет-пероможа», якое было надрукавана ў нямецкай рабочай газэце «Арбайтар цайтунг».

Наведанымі БССР замежнімі дэлегатамі-эсперантыстамі змяшчалі ў замежным друку рад артыкулаў аб БССР. Нямецкія таварышы Х. Х., якія знаходзіліся зараз у тэрыторыях фашызма, атакі, змяшчалі да 25 артыкулаў аб БССР у 8 газетах Германіі. Праз прэс-бюлетэны гэтых матэрыялы былі разасланы па ўсе газеты Германіі.

Вядомы японскі пісьменнік і краматур Уаджу Аніта, наведанымі БССР (зараз Аніта знаходзіцца ў турме за скарчванне СССР), змяшчалі ў рад артыкулаў аб сваім падарожжы ў БССР у «Нітон Му-санша Шымбун», у радзе літаратурных газет і журналаў. У сваёй кнізе «У адно з сонца» (аб падарожжы па СССР) — ён аднёў спекалікі раздэлаў БССР.

Беларускае бюро міжнароднай сувязі скарчвалі ўспрымальнікі ў змяшчалі за год з 1925 да 1934 г. змяшчалі звыш 2.025 артыкулаў у замежным перыядычным друку і 1.662 у фабрычна-заводскім друку, гілоўным чынам Германіі і Францыі. Бюро дасылала за межы артыкулы і пісьмы рабочаў «Звязды», «Рабочаго», «Налгасніка Беларусі» і іншых газет. У многіх рабочаў і зараз захоўваюцца замежнімі камуністычнымі рабочымі газетамі з іх артыкуламі. У гэтых артыкулах расказвалася аб велізарным сацыялістычным будаўніцтве ў БССР. Аб поспехах дзінска-сталінскай нацыянальнай гідэтыкі. І зараз у бюро міжнароднай сувязі прыходзяць пісьмы з-за мяжы з просьбай даслаць матэрыялы аб БССР, бо на яе поспехах «арыза відны дасягненні ўсяго Саюза». І з Швецыі, і з Кіёу, нават з далёкіх Гавайскіх астравоў прыходзяць такія просьбы. І бюро дасылала свае матэрыялы.

Дрэнна талымі, што гэтая работа носіць яшчэ саматужны характар. Няма пастаяннага прэс-бюлетэня на эсперантскай мове, які-б можна было рассялаць ва ўсе краіны — рабочым і камуністычным газетам.

Да 15-годдзя вызвалення БССР ад белапалыкаў бюро пасылае камуністычным газетам за мяжой артыкулы «Пятнаццацігоддзе вызвалення Беларусі ад белапалыкаў», «За што БССР атрымала ордэн Леніна».

Д. СНЕЖКО.

БУДЗЕМ ЗАУСЕДЫ ПАМЯТАЦЬ І НЯСТОМНА ВЫКОНВАЦЬ УКА-
ЗАННІ НАШАГА ЛЕПШАГА ДРУГА, ПАСТАЎНІКА І ПРАВАДЫРА
Г. СТАЛІНА АБ АЎЛАДАННІ НАВУКАЙ, ТЭХНІКАЙ І КУЛЬТУРАЙ
(3 лозунгаў да 15-годдзя вы з'ялення БССР ад беларэлікаў).

ПРАДАУЖАЕМ ЛІТАРАТУРНЫ ПАХОД

★ ★ ★ В. КАВАЛЕВІЧ ★ ★ ★

Першы тур паходу за аў-
жданне калгаснікамі мі-
німумам лепшых твораў
савецкіх пісьменнікаў у Ар-
шанскім раёне ўжо закончан.

17 мая раённая газета
«Ленінскі прызыў» спслом
калгаснікаў з калгаса «Ла-
рынаўка» абвясціла другі
тур паходу. Калгаснікі кал-
гаса «Ларынаўка» ра-

шлі не спыняцца на літаратурным
мінімуме, дабіцца, каб кожны кал-
гаснік іх калгаса прачытаў усе лепшыя
творы савецкіх пісьменнікаў, каб кож-
ны калгаснік заняўся вывучэннем твораў
класікаў марксізма-ленінізма, каб
кожны калгаснік пазнаёміўся з твора-
мі класікаў рускай літаратуры — Не-
красавым, Пушкіным, Горкім і іншымі.

Першы тур паходу зрабіў вялікую
справу. За кнігу селі літаральна сотні
калгаснікаў. Праўдзівасць вобразаў з
лепшых твораў савецкай літаратуры.
не вялікі ўдзел у сацыялістычным бу-
даўніцтве і фармаванні новага чалавека
ўзялі актыўнасць чытацкіх мас. Мы ма-
ем нямала фактаў перайначвання лю-
дзей, пераробкі іх псіхікі пад уплывам
прачытаных ці спраслуханых на гуртку
кніг. Літаратурны паход адбіўся і на
знадворным выглядзе нашых калгасаў,
на хаце калгасніка, на яго быццё.
У рэзультате паходу пырока раз-
гарнулася калгасная самадзейнасць, вы-
явіліся новыя калгасныя таленты.

Падамо некалькі фактаў. Зараз у кож-
ным калгасе нашага раёна працуюць
санітарныя камісіі. Яны сістэматычна
правяраюць санітарнае становішча хат
калгаснікаў. І гэта дало станоўчыя рэ-
зультаты. Большасць калгаснікаў раё-
на пабялілі хаты, рэгулярна мыюць пад-

логу, павялічваюць іскны ў
хатах. У хатах калгаснікаў
з'явіліся мяккія мэбля, ка-
наны, венскія крэслы, запавескі
па вокнах. А калгаснікі
тт. Чаркасаў, Янкоўскі і ін-
шыя набылі досыць багатыя
ўласныя бібліятэкі.

А вось некалькі фактаў,
якія гавораць аб выхаван-
чым уздзеянні паходу. Ко-

ноўх Султаваў на чытцы «Подвиги
героев» узяў абавязацельства — быць
лепшым конюхам у раёне, быць такім
аддатым партыі і калгаснаму будаўніц-
тву, як герой апавесці Шолыхана Даны-
лаў. І трэба адзначыць, што тав. Султа-
ваў сваё абавязацельства выконвае доб-
ра. Ён не толькі старанна падрыхтаваў
калгасных коней да сяўбы. Ён і ў ча-
се сяўбы арганізаваў прыкладны дотгляд
коней у полі. Разам з брыгадамі вы-
язджаў у поле і там даглядаў коней
увесь дзень.

Калгаснік Іван Сугач з калгаса «ХVІ
партызэда, Панізоўскага сельсавета,
ўсхваляваны гераічным паводам парты-
зан на беларэліцкі абоз і захопленым пера-
можнай схваткай атрада дзеда Тала-
на з атрадам пана Крулеўскага (апо-
весць Я. Коласа «Дрытва») узяў на ся-
бе абавязацельства лепш адносіцца да
калгаснай працы і перавыконваць нор-
мы выпрацоўкі. І тав. Сугач сапраўды
стаў адным з прыкладнейшых калгасні-
каў.

Чытка мастацкай літаратуры выклі-
кала ў калгаснікаў жаданне не толькі
чытаць, але і самім пісаць частушкі,
вершы, нарысы, і яны пачынаюць пі-
саць. Нядаўна ў рэдакцыю раённай га-
зеты прыйшла 38-гадовая калгасніца Ф.
Каржукіна з калгаса «Шлях да сацыя-

лизма». Рудкаўскага сельсовета. Яна прынесла з сабой шэраг уласных вершаў і частушак.

— Я вось, — гаварыла т. Каржуева, — напісала некалькі вершаў і прыдумала новыя частушкі, паглядзіце.

Асобныя вершы тав. Каржуевай мы надрукавалі ў газеце. Так стала калгаснай паэткай Феахііста Каржуева, пазнаўшая граматы толькі два гады назад.

Пачалі друкаваць свае вершы ў раённай газеце і калгаснік Шчарбоў Сямён з калгаса «ХВІ партызед», Панюшка сельсовета, і Сугак Іван, і ратніцы.

Чытка кніг у гуртку прывяла любоў да кнігі. Калгаснікі вельмі актыўна арганізавалі гурткі, слухалі чытчыка з выключнай увагай, а пасля ішлі ў чырвоны куток і бралі кніжкі да хаты. Калгаснік Шапкоўскі Рыгор з калгаса імя Кірава, Баранскага сельсовета, зараз кожны вечар дома чытае кнігі. Чытае ўголас, слухае ўся сям'я. Ніна Радзінка з калгаса «Чырвоны Окцябр» за апошні год прачытала 112 апавяданняў і апавесцей.

Асабліва добра працавалі гурткі ў калгасах Баранскага сельсовета. Дзесяткі калгаснікаў набываюць мастацкую літаратуру. Апавесць «Дрыгва» Коласа, «Поднятая целина» Шалахава, «Два мара» Зазубрына, «Энергія» Гладкова, «Я люблю» Аўгустына і дзесяткі іншых кніг разабраюцца чытачамі парасхват.

У гуртках па чытцы мастацкай літаратуры калгаснікі з выключнай цікавасцю і ўвагай знаёмяцца з творамі Леніна і Сталіна, з важнейшымі партыйнымі і савецкімі дакументамі.

За кнігу селі і старыя. Вось стары рабочы дзюковага завода «Чырвоны Окцябр» Антаненна Антон Міхайлавіч. Ён чытае Аляксея Талстога, Ільіна, прачытаў «Брускі» Палфарава. Разам з тым ён сур'ёзна ўзяўся за вывучэнне твораў Сталіна, вывучае праграму і статут

партыі, рыхтуецца да ўступлення ў савецкую камуністычную партыю.

Або ўзялі напроўшчыка галаптарэйнага цэха гэтага-ж завода тав. Федарэнчына. За апошнія чатыры месяцы ён прачытаў 30 кніжак. Чытае Леніна, Сталіна. Прачытаў дзесяткаў мастацкіх кніжак, Мясніслаўскага, Джон Рыда, Гёгалі і іншых аўтараў.

Такавыя некаторыя рэзультаты першага туру. Яшчэ большыя надзеі чакаюць ад другога туру прайшоў менш месяца, а мы ўжо маем рад фактаў выключнай капітоўнасці. У калгасе «Ленінскі шлях», Браздзечанскага сельсовета, у гуртку чытаюць «Цуцэму» Новікава-Прыбоя. Калгаснікі Другакаў, Шалахавы і іншыя дома чытаюць «Пытанні левізму» Сталіна.

Калгаснік Зіндзінскі Мікіта з калгаса «Ларышаўска» Краніўскага сельсовета, каб не адстаць у чытцы ад гуртка, запісаў сабе аб'яўку з 40 кніжак лепшых савецкіх пісьменнікаў, якія на працягу гэтага года будуць чытацца ў гуртку.

У калгасе «Чырвоная піва», Панюшка сельсовета, ёсць свой радыёвузел. У выхадныя дні, у вольны ад працы час і ў джэджівае надвор'е праўленне калгаса паладжае гучную чытку асобных твораў праз мікрафон.

Зараз селькоры, рэдактары калгасных і брыгадных насаценгазет, старшыні і брыгадзіры калгасаў нашага раёна пішуць першыя свае калектыўныя творы — кнігу вопыта першага туру літаратурнага паходу. Гэта будзе скарбніца вопыту. І трэба спадзявацца, што гэта кніга будзе з працягам, бо другі тур літаратурнага паходу дасць яшчэ большыя рэзультаты і аб іх таксама прыкладна расказаць.

Рэдакцыя газеты «Ленінскі прызыў»,
Орша.

КАШТОУНАЕ ПАЧЫНАННЕ

З УСІХ КАШТОУНЫХ КАПІТАЛАЎ, ЯКІЯ ЕСЦЬ У СВЕЦЕ,
САМЫМ КАШТОУНЫМ І САМЫМ РАШАЮЧЫМ КАПІТАЛАМ З'ЯВ-
ЛЯЮЦА ЛЮДЗІ, КАДРЫ» (СТАЛІН).

З наступленнем лета многія калгаснікі і калгасніцы Менскага раёна паехалі ў дамы адпачынку і санаторыі. На два тыдні, на месяц, а то і больш яны адарваліся ад сваёй штодзённай работы, каб адпачыць і напавіць сваё здароўе.

Але з ад'ездам на адпачынак і лячэнне не перываецца іх сувязь з сваімі калгасамі, з сваімі роднымі, блізкімі, таварышамі. Гэта сувязь падтрымліваецца штодзённым шматлікімі пісьмамі з калгасцаў у санаторыі і з санаторыяў у калгасам.

Што-ж нясуць у сабе гэтыя пісьмы? Аб чым перапісваюцца адпачываючыя са сваімі калгасамі? Аб чым пішуць ім з калгасаў?

Гэтым пытаннем прыведзена ўся трэцяя паласа нумара менскай раённай газеты «**Шлях соцыялізму**» ад 1 чэрвеня. Трэба адзначыць, што гэта паласа рэдакцыі менскай раённай газеты ўдзяліла.

Рэдакцыя зрабіла проста. Работнікі газеты перш за ўсё даведаліся ў калгасам, якія калгаснікі і дзе адпачываюць. Пазнаёмілася з іх роднымі, блізкімі, знаёмымі, сабрала іх пісьмы да адпачываючых калгаснікаў.

Работнікі рэдакцыі набывалі таксама ў бліжэйшых санаторыях, дзе адпачываюць калгаснікі Менскага раёна. Такім чынам, рэдакцыя ў сваім распараджэнні мела некалькі надвычай каштоўных пісем. Гэтыя пісьмы надрукаваны ў газеце 1 чэрвеня.

Над пісьмамі надрукаваны мудрыя словы таварыша **Сталіна**, якія сталі гучаць у нашай эпохі: «З усіх каштоўных капіталаў, якія ёсць у свеце, самым каштоўным і самым рашаючым капіталам з'яўляюцца людзі, кадры». Гэтым словам правадыра, як пельга лепш адпавядае змест усіх пісем, зменчаных на паласе.

Адпачываючыя пішуць сваім родным, сваім таварышам аб тым, як яны жывуць і набіраюцца сіл у санаторыях, як любя іх там даглядаюць. І тут-жа яны запісваюць аб калгасных справах, цікавіцца тым, як калгас рыхтуецца да ўсебеларускага народнага свята, як ідзе праполка, як жывуць і працуюць калгаснікі.

Піша адпачываючая калгасніца Матрона свайму Аляксею ў калгас:

«З кожным днём маё здароўе нап-
раўляецца... Гэта не санаторыя, а прос-
та рай... Вось адпачываю я і думаю,
што ніколі не снілася, каб былая бля-
д-нячка, забітая цёмная жанчына, хоць-
бы адну гадзіну знаходзілася ў такіх
умовах».

У гэтым пісьме Матрона просіць свайго «дарагога Аляксея» напісаць ёй, як калгаснікі рыхтуюцца да народнага свята, як у калгасе сустрэлі збор сродкаў на набудову новых самалетаў і гл-гаў. А крыху далей у пісьме напісаны цёплыя словы братам і братавай, маленёкім плямёнікам, якім цётка абяцае прывезці цікавыя падарункі.

Піша з санаторыі «Чырвоны Окцябр» комсамалец Янка **Юцкевіч**. Паведамляе свайму таварышу Аляксею, якія кнігі пасноў прачытаць у санаторыі, цікавіцца тым, як працуе комсамольская група на праполцы, ці падцягнулася адставаўшая раней трэцяя брыгада.

Цеплатой і задушэўнасцю вее ад пі-
сем калгаснікаў адпачываючым. Асноў-
ны матыў гэтых пісем:—Адпачываюць
любя дарагія таварышы. Набіраюцца
сіл, мацпейце.

Комсамалец Косця піша пісьмо ў Ял-
ту, дзе адпачывае яго прымаль Я. **Кал-
товіч**. У калгасе куча навін. Як не рас-
казаць аб усіх іх свайму сябру. Як не
напісаць аб тым, як прайшла раённая
алімпіяда самадзейнага мастацтва, як
ён, Косця атрымаў за выдатную ігру
на гітары ганаровую граматы.

А вось вытрыжка з пісьма, падрукаванага пад загалоўкам «Вам трэба сур'ёзна адпачыць». Старшыня калгаса «Чырвоны гароднік» т. Касмалёў піша калгасніку Мікалаю Васільевічу Чарнякоўскаму ў санаторый «Чырвоны окцябр».

«Мікалай Васільевіч!

У санаторыі менш за ўсё думайце і турбуйцеся за калгас. Вам трэба добра адпачыць. Мы тут пастараемся не падкачаць. Раю пабольш выкарыстоўваць сонца, вольнае чыстае паветра, добра харчаванне»...

Такія асобныя вытрыжкі з пісьм апублікаваных у «Шляху соцызлізма». У гэтых пісьмах інтымныя асабовыя справы пераплятаюцца са справамі і клопатамі калгаса, грамады.

Добрую, яркую, радасную старонку арганізавала рэдакцыя газеты «Шлях соцызлізма». Трэба вітаць гэта каштоўнае пачынанне менскай газеты, якая аказвае прыклад—і гэта ўжо не ў першы раз—як лані друк павінен перабудавацца ў напрамку лозунга таварыша Сталіна—«Кадры вырашаюць усё».

НА ВАРЦЕ БАГАТАГА ЎРАДЖАЮ

★ ★ ★

Г. ЗАЙЦАЎ

★ ★ ★

ЦЭНТРАЛЬНАЯ ЗАДАЧА ЎБОРАЧНАЙ КАМІАНЦІ — ЗМАГАЦІА СІА СТРАТАМІ, ПОЎПАСЦЮ САВРАЦЬ І ЗАХАВАЦЬ БАГАТЫ ЎРАДЖАЎ СЦІА СОЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ ПАЛІЕЎ.

(З лозунгаў да 15-годдзя вызвалення БССР ад белапалякаў).

Загумела, закрасавала пад трычымі праменьнямі чэрвеньскага сонца тус-тое, высокае жыта. Пачынае каласа-наць авёс. Сінім цвётам пакрываюцца ільняныя палі.

— Эх, і ўраджаі сёлета! Не пры-помніць такога ўраджаю,—гавораць старыя калгасе «10-ты з'езд Саветаў», Аршанскага раёна.

Многа працавала калгаснікі гэтай вясной. Песцілі зямлю, і зямля з удзяч-насцю дарыць сваім гаспадарам небы-валы ўраджай.

Рэдактар калгаснай насьцэвгазеты «Калгаснік» каваль т. Белай узяў жэтр і разам з брыгадзірам Ефрэмавым, Вай-цхоўскім, Старавойтавым, старшынёй калгаса Шастоўскай абшлі ўсе палі. Доўга любаваліся яны зялёнымі і бла-кітым адлівам участкам ільну. Ніколі не было такога ільну ў калгасе. Лён зацвітае, пустазелля няма, ёно знігта-на двухразовай прапужай.

На ўчастку звышпавыя сярэбы выр-валі пучок ільну і тут-жа шамералі: даўжыня сцябла пераваліла за 70 сан-тымэтраў.

Калгаснікі калгаса «10-ты з'езд Саве-таў» цвёрда рашалі зняць сёлета з гек-тара жыта—13 цэнтнераў, аўса—14

цэнтнераў, ячменю — 15 цэнтнераў, чинашцы—13,5 цэнтнераў, ільнопалак-на—3,5 цэнтнера.

Але добрыя віды на ўраджай яшчэ не гарантуюць паспяховага правядзення ўборкі і паставак. Да ўборкі трэба доб-ра падрыхтавацца, добра правесці яе не дапусціць страт, разбазарвання чэр-на, своєчасна выканаць абавязкі пера-і, метарэкай дзяржавай. У калгасе доб-ра памятаюць гэта. Калгасная насьцэ-газета і селькоры яшчэ ў пачатку чэр-вені паставілі перад калгаснікамі зада-чу ўсебаковай падрыхтоўкі да ўборкі.

Насьцэвгазета прапавала хуткага і задання плана ўборкі ўраджаю.

На чарговым пасяджэнні праўлення абмеркавалі вытворчы план, праграду-валі план на вытворчых нарадах і сло-дзе калгаснікаў. Кожная брыгада скла-ла свой план на час уборкі.

Вось вытворчы план брыгады Ефрэ-мава. Выходзячы з наяўнасці людзей, цягавой сілы, машын, ўборка вернавых будзе прадаўжацца 8 дзён. Малаціц-брыгада будзе штодзённая з першых дзён уборкі. План здачы хлеба дзяржаве бры-гада выканае за 5 дзён. Таксама мяр-куюць правесці ўборку і пастаўкі і ас-татнія брыгады калгаса.

Белкин да адца іх і рэдактар Белкин працуе кавалём. Зараз ён скардзіцца толькі на адно: Карэтка ўсё-ж вялікі сэрвеньскі дзень. Зранку да вечара т. Белкин працуе ў кузні, а ўвечары арга-ч'о с'еце выпускае і арганізуе п'юмара на-сценгазеты.

Уборачныя машыны адрамантавалі і атэрмінова. Тав. Белкин не толькі ўста-чаліў рамонт сенажасіла, жніярак, а і рыхтавае катры, якія будуць на машы-нах працаваць.

Калгас пачаў катры- На двух касіках працу-юць актыўныя селькоры Раманцэ Васіль і Спена-нэнка Іван. Таварышы спаборнічаюць паміж са-бой і скошваюць у дзень не менш чым па тры гек-тары. Машыны працуюць вельмі добра. А яшчэ на-даўна і Раманцэ ў і Спена-нэнка не ведалі, як падысці да касі. Іх абодвух пачучы праца-ваць на касіх т. Бел-кин.

Тры жніяркі адрамантавалі і зматэ-ры. Нова вышлі іх на волю і на машы-нахведом Белкиным, і брыгадзіры прыма-лі работу машыны безкорнай. На дзве жніяркі патрыхаваны машыністы, і на трэцюю нима гадзіцеля. Тав. Белкин с'едае іх перад арганізацыяй калгаса ўзв'язу пытанне аб патрыхаванні трэцяга машыніста, і зараз іх іх у в'язіцтвам і м'язе тэхніку работы на жніярці. Лепшая ўдарніца Маша Ахрэмава.

Гэ было ў калгасе добра абсталяванай сушыльні, што вельмі аб'явалася на

машыні і тэрмалах уборкі і паставал. Селькоры гэта ўлічылі і праз насценга-зету унеслі прапанову абсталяваць кат-гасную сушыльнію. Зараз калгас пабуду-е ўзгорную сушыльнію, у якой будзе адразу высушвацца 10 вазоў неаб'яло-чанага збожжа. Гэта даець магчымасць і любіць падвор'о не апыраць уборку ад возкі і абмалоту.

Селькоры калгаса добра ўлічваюць, што ў гадзіны час уборкі і в'язічкі можа падасці. Таму селькоры не абмі-наюць ні адной па першым погляд дробізі, якая ў часе ўборкі і паставал мо-да стаць сур'ёзнай пера-шкодай.

Калгас меў толькі 40 мяшкоў. Аб набыцці та-ры насценгазета с'еда-с'еда падняла пытанне, і ўжо пашыта новых 220 мяшкоў. А вось другое гаспадарчае пытанне. Свірны калгаса былі на-крыты саломай. Гэта не-бяспечна ў сэнсе пажару.

Апрача таго, ў саломе фазводзіцца і в'язікі. Па ініцыятыве селькораў тэ-т'язамі каласнымі свірны перакрыты гонтай.

Калгас калгаса «10-ты з'езд Сове-таў» улічылі ва ўсесаюзны конкурс на паставу дыржале вышаканскага аяна. Селькоры і с'язвы трук калгаса накруваюць, усё с'еда намаганні на-го, каб перамагчы ў раёне калгас аянаў перадавое месца ў конкурсе.

Калгас «10-ы з'езд Сове-таў», Аршаншчына.

МЯНЯЕЦЦА ВЫГЛЯД КАЛГАСНЫХ ХАТ

★ ★ ★

С. ШАІРКА

★ ★ ★

(СЕЛЬКОРАЎСКІ ПАХОД ЗА КУЛЬТУРУ).

Пачалі мы паход за культуру з канцэлярыі сельскага савета. Сельсавецкая канцэлярыя ў той час паказвала прыклад бескультур'я. Брудная падлога, завазена паліграфам зрывам, акуркі, вапна, голыя сцены. Адным словам не канцэлярыя сельсавета, а канюшня ў дрэўным калгасе.

Гутарылі наняты селькоры з тав. **Дзямідавым** — старшынёй сельсавета. Абмяркоўвалі, як пачаць паход за чыстую культурную калгасную хату. Рашылі пачаць з канцэлярыі сельсавета, зрабіць яе ўзорнай, культурнай.

Так і зрабілі. І не пазнаць цяпер канцэлярыі сельсавета. Усюды — чыстата, падлога блішчыць, ідзе ні паперы, ні акуркаў. На сценах — партрэты правадыроў, ля вока — валоны. Сьвежыя газеты ў сельсавеце заўсёды пачытаць можна.

Васюк памышкання таксама перамянілі. Абгародзілі двор, клумбы разбілі, кветкі пасадзілі. Да гадка тракцыйна-раённыя дарожкі, жоўтым нясеком памалялі.

З сельсавета біруць прыклад калгаснікі. Зойдзе калгаснік у сельсавет чытаць: чыстата кругом, парадак у культуры, ну, думае, трэба і мне ў хату

свайго парадак завесці. Прыклад — гэта самы лепшы агітатар.

Калгасніцы **Вінаходава**, **Трапашкіна** першымі ўзяліся навеці чыстату ў хатах. Для хат нарабілі клумбы, кветкі пасадзілі. Узорнай стала хата актыўнага селькора т. **Гурко**, хата знатнага чалавека нашага калгаса — загадчыцы аўтамабільнай фермы **Альмы Аюлі** хаты другіх лепшых людзей калгаса.

Перадавікі паходу за культурную калгасную хату націлілі праз насценную газету сваім везітам з усімі калгаснікамі. Цэлы нумар насценнай газеты прысвяцілі мы іх выступленням. Пісалі і пра тых калгаснікаў, якіх гэтак не маглі адразу развітаць з вековым брудам. Зрабіла ўплыў. Пачалі і яны прыгнуцца за перадавікамі. Такія калгаснікі **Сарахнені**, **Казлоў**.

У калгасе і ў хатах і ў танне абстаўранні калгаснага парку культуры і аднавілі. Прапанову калгаснікі адобрылі і правялі ў жыццё. Вечарам у калгасным парку шмат людзей, пераважна моладзь, загая сабе сталю. Спевы, смех, гармонька — весела!

Калгас «Бязбожнік» на Лёзненшчыне.

ЯК МЫ РОБІМ СВЯТОЧНЫ НУМАР

Аршаншчына рыхтавала баявую сустрэчу ўсенароднаму святу. Прамысловасць раёна датэрмінова выканала пугавую праграму і жыццёва планавала на ўгоддзі дала прадукцыі на мільён рублёў.

Калгасы завяршалі сеназлачу, стваралі моцную кармавую базу. Р. Сявечка сельсавет правякаваў план развіцця жыцця калгаса. Калгаснікі калгаса «**Вольны туд**», Падзаўскага сельсавета, пабудавалі парыммахерскую, лазню, вадаправод, новы свіран, плануюць выкапаць сажалку для развядзення качак і гусей.

Калгасны «**Чырвоны нівы**», Папілаўскага сельсавета, у кожным калгасным дварэ пасадзілі дрэвы. У кожную хату ў гэтым калгасе ўведзена радыё. Хаты ўпрыгожаны партрэтамі правадыроў. **Калгас электрыфікаваны**. За апошні час пабудаваны тры вялікія свіны, гойтарэка, абсталяваны радыёвузел, пабудавана поданапорная вежа. Будуюцца вялікая канюшня з камонным падмуркам і новы вялікі клуб.

З ростам тэхнікі ў калгасе растуць і кадры. Калгаснік **Касцюкоў** падвучыўся і стаў кваліфікаватым калгасным каваль.

Надвал—«Праз гады агнявыя» прысвячаем былому партызану, зараз старшыні калгаса «Чырвоны партызан», Кудасёўскага сельсовета, т. **Селязнёву**. Паказваем удзел тав. Селязнёва ў грамадзянскай вайне і вызвалення Беларусі ад беланаякаў, барацьбе з кулацтвам у часе арганізацыі калгаса і кіраўніцтва калгасам зараз.

Трэцюю паласу аздаваем: «**Гудні вялікіх перамог**». Паказваем каштоўнага чалавека—начальніка механічнага цэха завода «Чырвоны барацьбіт». Пакажам, як цэх стаў бясплатным, як начальнік гэтага цэха т. **Палянок** выходзіць кадры, яго рацыяналізатарскія прапановы.

У артыкуле «**Людзі завода**» дырэктар гваздзільнага завода «Чырвоны Окцябр» т. **Сланіўскі** расказвае аб выхаванні людзей, паказвае, як яны ідуць уверх, як кіраўніцтва завода і партыйная арганізацыя клапаціцца аб кадрах.

У артыкуле «**Нараджэнне выдатніка**» пакажам, як рабочы провалачнага цэха гваздзільнага завода т. **Мядзведскі** Фядот—былы бракароб, зараз здаў на «выдатна» тэхнічны экзамен, стаў даваць выдатную якасць прадукцыі. І ва ўсіх гэтых матэрыялах вылучым асноўнае—ролю **ленінскай партыі**, яе ЦК ролю асабіста т. **Сталіна** ў стварэнні і развіцці БССР, у барацьбе за ўсё чыстыя і новыя вытворчыя, культурныя перамогі, клопаты партыі і правадыра аб жывых людзях, аб кадрах.

На гэтай-жа паласе змесцім два артыкулы аб самой Оршы. Першы—«**Мінулае і сучаснае**», другі—«**Будучыня Оршы**». У першым артыкуле гістарычнымі дакументамі пакажам малюнак мяшчанскай саматужнай дарэволюцыйнай Оршы. У працівагу гэтаму пакажам культурную прамысловую Оршу нашых дзён. У другім артыкуле раскажам, якой Орша будзе праз 5—7 год. Тут закранем праблему вяліката Дняпра, будаўніцтва ільпокамбіната і рабочага гарадка.

Афармляем другую і трэцюю паласы так. На баках па калонцы зоймуць мантажы клішэ знатных людзей сельскай гаспадаркі і прамысловасці, а ў сярэдзіне сіметрычным парадкам размяшчаем іншыя клішэ.

На чацвертай старонцы калонку ў рамках зоймуць факты і лічбы, якія паказваюць гаспадарчую магутнасць раёна і культурны рост калгаснай вёскі. З правага боку крайнюю калонку зойме замежны матэрыял, у большасці аб Заходняй Беларусі і Польшчы.

На сярэдніх пяці калонках да паловы змесцім матэрыял на абарончую тэму. Возьмем асобныя месцы з даклада тав. **Тухачэўскага** і — пішам жарыс «**3 парашутам з вышкі**».

Другую палову гэтых пяці калонак зойме апісанне жыцця і інтарэсаў людзей. Наверсе гэтага матэрыяла падамо мантаж-клішэ дзяцей, апавітых кветкамі.

Дапаўняць і перарабляць план прышлося тры разы. І толькі тады, калі акрэслілася ідэя кожнай старонкі, змест і напрамак кожнага матэрыялу, мы прыступілі да збору матэрыялаў і падрыхтоўкі клішэ.

Святочны нумар друкуем у дзве фарбы—сіняй і чырвонай. Фармат нумара такі, як фармат «**Звязды**». Клішэ ўдарнікаў і загалоўкаў заготовілі за 10 дзён да выпуску нумара. Тэмы размеркавалі сярод работнікаў рэдакцыі, асобныя матэрыялы заказалі раённым работнікам. Кожнаму аўтару гэтага нумара далі ўстаноўку і напрамак, дзе і што ўзяць.

Так мы рыхтуем нумар газеты, прысвечаны падвойнаму святу працоўных нашай рэспублікі—15-годдзю вызвалення Беларусі ад беланаякаў і ўручэнню БССР ордэна Леніна.

**В. КАВАЛЕВІЧ, А. ШЭВЭРАЎ,
Ц. ЖАЛЕЗНІКАЎ, Н. ВЛУЧАЎ.**

**Орша, БССР
раённая газета.**

З М Е С Т

Перадавы. Гістарычная дата	3
А. Цыпіна. — Апаويدанні пра знойдзенае пчасце.	9
А. Гарт. — Палкі трыбун пар- тызан камуністаў	13
С. Вольпаў. — У глыбокім падполлі	17
Л. Палеас. — Падпольная дру- карня	19
В. Жунаў — «Красноармей- ская Роста» на фронце ба- рацьбы з белапалкамі.	21
А. Матусевіч. — Большэвіцкі друк тых дэй	25
Міх. Бенкер. — Дзем'ян Бед- ны аб белапалках	28
Расказ старога метранпажа.	32
М. Сакалоўскі. — Жывая па- мяць аб белапольскай аку- пацыі	34
Дубовіч І. — Мяне натхняла большэвіцкая партыя і яе друк	35
М. А. — Селькор—чырвона- спяжац Алесь Радзюк	35
В. Козляк. — На новы фронт.	37
Кузьма Фрапоў. — Памятаем аб тым, што ваяваць яшчэ прыдзецца.	38
Д. Снежко. — Савецкая Белл- русь у замежным рабочым друку	39
В. Кавалевіч. — Прадаўжаем літаратурны паход	41
Капштоўнае пачынанне.	43
З. Зайцаў. — На варце багата- га ўраджаю	44
С. Шаірна. Мянцэцка выгляд калтасных хат	46
В. Кавалевіч, А. Шэвераў, Ц. Жалезнікаў, Н. Внукаў. — Як мы робім святочны пумар	46

Цена 50 коп.